

Izbrani prispevki udeležencev literarnega natečaja

Lepota besede 2023

Izbor besedil: David Bedrač

Črnomelj, november 2023

Dr. David Bedrač

4, 5, 14, 13, 18

Ne, to ni izsek iz kakega testa inteligenčnega kvocienta ali matematičnega preizkusa znanja, pač pa zaporedje petih števil, s katerimi sem neločljivo povezan, ko gre za natečaj Lepota besede.

Pisalo se je namreč leto 2009 in Lepota besede 4, ko sem prvokrat, na povabilo Brede Kočvar in Helene Vukšinič, mentorsko prevzel besedila, ki so tisto leto prispela na natečaj. Spominjam se poti po Beli krajini, srečanja z imenitnimi in za pogovor dovtetnimi ljudmi in zaključne prireditve. Tudi naslednje leto, 2010, sem prevzel mentorske vaje, in to že na petem natečaju Lepota besede, ki pa si jo bom zapomnil tudi po gosti megli in hudi prometni nesreči, ki se je takrat zgodila na dolenski avtocesti – in tega, kako so me, prijazni gostitelji, gostovali vse do jutra, ko se je odprla sončna in jasna podoba dolenske avtoceste ...

In le veseli me lahko, da je trinajst let kasneje natečaj še vedno tako živ in dinamičen. Lepota besede 18, trinajst let od zadnjega srečanja in štirinajst od prvega, tako navdušuje s prispevki kar devetindvajsetih udeležencev iz Bele krajine in širše Dolenjske ter Posavja pa tudi Slovencev Slovenskega doma KPD Bazovica in KPD Slovenski dom iz Zagreba ali drugih izseljenskih društev.

Števila po eno strani ne povedo ničesar, so zgolj suhoparno matematično dejstvo, statistična danost, če pa vanje vdahnemo kanček življenja, postanejo zelo zanimive. Kot moje preigravanje s števili v naslovu in uvodu, je tudi v literarnem svetu prisotnost števil večja, kot si morda mislimo. Najprej so z njimi kot vrstilni števnik nanizani avtorji in njihovi prispevki, potem je v dopisu Helene in Brede s števili zapisan datum, ko je skrajni čas za oddajo izbranih besedil, treh zmagovalcev in tega spremnega zapisa. S števili so označene strani, na katerih so najintimnejše besede, globoki osebni zapisi, ki imajo toliko in toliko stavkov, povedi, vrstic, toliko in toliko verzov, zlogov v posameznih verzih itd.

In potem se prične – najprej štetje pesniških in pripovednih besedil, zato da si lažje »popredalčkam« posamezne žanre.

Kot je to v navadi na natečajih te vrste, je tudi v tem primeru največ osebnoizpovedne lirike in pripovedi z zgodovinsko, spominsko izkušnjo. Le tu in tam kakšno od besedil poskuša »zarežati« kam drugam, v druge žanrske sfere, npr. v žanr otroške lirike ali otroškega pripovedništva. Nekateri avtorji sodelujejo kar z obema »svetovoma«, ob nekaj pesmih kandidirajo tudi s pripovedmi.

Za vsem naštetim seveda sledi prvo branje. To je tisto branje, ki je najprijetnejše – prvo spogledovanje z besedili, prvi vtisi ob prebranem, prvi koraki v zakonitosti posameznih poetik in na koncu nek zaključni občutek. Tako branje izvajam praviloma nekaj dni zapored (pa smo spet pri številih in štetju), potem pa sledi novo branje, analitično in secirajoče, poglobljeno in večsmerno; študijsko branje, kot ga sam poimenujem, vključuje predvsem razumevanje poetike znotraj nje same, analizo jezika, sloga, učinka na bralca, aktualnosti, literarnih nadgradenj itd.

Šele tretje branje (včasih še četrto, peto ...) postavi besedila v kontekst znotraj poetike same in – primerjalno – drugih poetik, ki tudi sodelujejo na natečaju, saj je ena od mojih nalog opraviti tudi izbor besedil za morebitno objavo in določiti tri zmagovalne ustvarjalce, ki so s svojimi prispevki najbolj učinkovito nagovorili.

In spet tečejo dnevi, številke v koledarju so vse bliže datumu, ko bi bilo potrebno oddati gradivo in narediti veliki finalni rez, a ostajajo še nekateri dvomi, zadnje dileme, pomisleki, zato si vzamem še nekaj dni ...

V tem vmesnem času razmišljam tudi o tem, da se s področjem literarnega ustvarjanja ukvarjam že toliko let in imam za seboj toliko prebranega gradiva, da lahko mimo teorije trdim, da resnično obstajajo neke šablone, vzorci, znotraj katerih se pojavljajo značilni odkloni, pomanjkljivosti in napake pri pisanju; kot se, na drugi strani, pojavljajo neke stalne zakonitosti tudi na strani pozitivnih plati ustvarjanja, inovativnih prijemov in literarne svežine.

Pa začnimo najprej pri tistih nekaj elementih, ki so navdušili ...

Prav gotovo navduši raznolikost pristopov in rešitev, četudi znotraj le dveh večjih žanrov, pesniškega in pripovednega torej. Raznolikost se kaže na motivni in tematski ravni, saj se avtorji lotevajo marsičesa. Resda prevladujejo spomini na neko polpreteklo zgodovino, da je pogosta tema minevanja, boleznin in bolnice, a se ob tem odpirajo tudi teme nekaterih družbenih vprašanj, kolektivnih neravnovesij, pojavljajo se tudi motivi socialne krivice, vojne, človeške destruktivnosti; ne manjkajo psihološki uvidi v raznolike človeške deviacije. Prisotna je tudi tema ljubezni, odnosov, partnerstva in erotike. Srečamo tudi teme in motive bivanjskega spraševanja o smislu, prihodnosti, razvoju človeka in celotnega človeštva. Zaznati je trpkost, grenkoba, pristno in bolečo osamljenost, celo depresijo, a na drugi strani tudi vzhičenost, navdušenje nad življenjem, človeško toplino, solidarnostjo. Pojavlja se tudi blagi humor in navdihujoč vitalizem vsega živega, tudi narave v najširšem pomenu besede.

Med pluse lahko štejemo tudi »naravni dar« za izpovedovanje in pripovedovanje, ki se največkrat kažeta v »naravnem občutku« za ritem, zložnost, poudarke in tekoč, gladek

pripovedni lok. Se pa v tem skriva tudi precejšnja past, o kateri bo govora v nadaljevanju, torej pri pomanjkljivostih pisanja. Skupaj z občutkom za ritem mnogi avtorji izkazujejo tudi občutek za niansiranje, detajl, uravnovešenost med slogovnimi postopki, zlasti med opisom, orisom in pripovedjo. Pogosto je zaznati tudi težnjo po širjenju jezikovnega sistema, tako se pojavljajo nekateri neologizmi in izvirne, mestoma presenettjive besedne zveze, ki vnašajo novost in svežino izraza.

Privlačno za bralca je gotovo tudi to, da so številni avtorji zelo neposredni, brezkompromisni in dovolj osvobojeni, da zmorejo tudi sicer zahtevne teme predstaviti brez večjih zadržkov in predsodkov.

Ker je želja vsakega pisca, da bi se razvijal, rasel, zorel in svoje pisanje še izboljševal, je odlično, če mu kdo »odpre oči« in predstavi tista problemska polja in pomanjkljivosti, na katerih bi veljalo delati, če avtor želi s svojo poetiko napredovati.

Že prej je bilo napisano, da je zaznati »naravni dar« za marsikatero področje pisanja, a past tega je, da umanjka načrt, nek primarni osnutek, ki bi pisca zatem ustrezno zajezil in usmerjal naprej. Tudi pri poeziji je potrebno načrtovati: motive, kitičnost, slogovne elemente; še več načrta in poglobljenega premisleka pa terja pripovedništvo, pri katerem je potrebno načrtovati domala vse: dogajalni prostor, čas, osebe in njihove psihosocialne danosti, korelacije med njimi, predmetno stvarnost, socialno zvrst jezika, ki ga bodo govorile, zasnovu dialogov, monologov itd.

Če gre za žanre, namenjene otrokom in mladim bralcem, je skrb za izpovedovalsko ali pripovedovalsko izhodišče še toliko pomembnejša. Ne le da mora biti avtor jezikovno še bolj premišljen, igriv, dinamičen, barvit, mora pri tem zasledovati še cilj, da z malo in preprostimi besedami pove veliko in največ. Ob tem pa mora ves čas pisati še z zavedanjem otrokovih razvojnih specifik in zmožnosti. Prav tu je bilo precej pomanjkljivosti, saj so zaznavni številni »prestopi«, ko se poetika otroškega sprevrže v poetiko odraslega.

»Prestopi« in nedodelanosti se pogosto pokažejo tudi na ravni motivne konfiguracije, prisiljene rime, ki je sama sebi namen, in številnih klišejev, ki so že tako utečeni, literarno normirani in izrazno prazni, da v leposlovju nimajo več pravega mesta. Klišejske pa niso samo določene slogovne figure, pač pa tudi nekateri postopki izpovedovanja oz. pripovedovanja, npr. nepotrebni vnosi opisovanja narave, vnosi opisov po sistemu filmskega »kadriranja« zunanjih prostorov in slabo premišljeno razmerje med notranjimi in zunanjimi svetovi – ali bomo npr. vzgibe nekega protagonista kot bralci dojeli zgolj skozi njegove odzive in reakcije ali je potrebno opisovati tudi psihološke procese, ki potekajo ob tem. Ali, še več!, bomo vse omenjene procese vključili tudi v zaznavanje in podobo okolja.

Pripovedovalec ali izpovedovalec na drugi strani sta pogosto pretirano avtorska, obremenjena z avtorjevimi dilemami, težavami, stiskami in vprašanji, premalo je prepotrebne distance med njima, ki ublaži izrazno pretencioznost, pretirano sentimentalnost, skoraj dnevniško psihologiziranje in »samoterapiranje«. Temeljna zagata je namreč v tem, da avtor nekaj čuti, zaznava, vse to pa s silovitostjo in z viharnostjo čustev na eni strani in s skopo odmerjeno racionalizacijo jezika, ki je pri pisanju nujna, do bralca ne pride. Avtor misli, da je uspel literarno uresničiti lastni dogodek oz. doživljaj, tako da ga bo enako učinkovito, ali celo še bolj!, zaznal tudi bralec. A največkrat zaradi prej omenjenega razkola niti približno ne doseže želenega učinka.

Pri poeziji je nadvse dobrodošel odmik od prve osebe in vztrajanja pri nekih spominjskih scenah, ki največkrat ne zazvenijo polnokrvno. Nič drugače ni pri prozi, kjer je prav tako potrebno temeljito premisliti, kdo je ta, ki pripoveduje, čigave spomine obdeluje in predstavlja, kaj z njimi sploh želi, v kakšnem kontekstu bo predstavil ostale protagoniste in v kakšni luči.

Vse se torej začne in konča pri avtorjevem izhodiščnem ravnanju, pri tem, kako je pričel obdelovati neko literarno materijo, pri načrtu in premišljeni poti, po kateri se zatem bolj ali manj zanesljivo premika.

In katere tri poetike so najbolj »premikale« utečene vzorce? Katere so najbolj drezale in izzivale? Odpirale aktualno in se dvigale v izvenčasovno, vzvišeno, občečloveško topografijo?

Letos žal med izbranimi ni pripovednih besedil; veliko je sicer obetavnih, a vsako od njih pesti kakšen odklon, ki je dovolj moteč, da bralska izkušnja na koncu pač ni takšna, kot bi si bralec želel.

So pa tri poetike med pesniškimi besedili, ki še posebej izstopajo ...

Prva se skriva pod šifro LASTOVKA. Presenetljivo je, kako prvoosebna ni pot v klišeizacijo in predimenzioniranost jezika, pač pa je v resnici njena močna točka, izhodišče in izrazna opora. Subjekt deluje pomirjeno in sprejemajoče. Ne hlasta za velikimi intimnimi premiki in zgodbami, nasprotno: drobne dogodke in situacije predstavi v na videz »hladnem« in kontroliranem pesniškem ozračju, a vselej z neke druge perspektive – enkrat iz svojih globin nazaj v svoje globine, drugič skozi jezik dvojine, ko tistega drugega nagovarja skozi sebe, tretjič se prestavi v varljivo območje druge osebe, ko izraža recimo motiv krivde. A najpomembnejše sporočilo tega pesniškega sveta je, da je poezija tudi igra in da je zavedanje, da ta ni nikoli zares in povsem nekaj dokončnega in absolutnega, kot igrivo zapiše: »Saj to ne rabi biti pesem o ubranosti.«

Šifra OTROK prinaša poezijo, ki sicer niha med epsko in lirsko držo, a jo uspe vselej lepo povezati in uravnovesiti. Mestoma dobimo tako občutek, ko nas izpovedovalec zamoti s pripovedovanjem, kot da ne beremo več poezije, ampak srhljivi kolaž nekega vsakdanjika, npr. v pesmi Bolje za vse, kjer imamo nekaj verzov občutek, kot da beremo grozljivo zgodbo iz družinske kronike, a nas, ko bi lahko izgubili občutek, da gre za poezijo, spretno vrne nazaj v prostor pretkane lirike. To je nasploh poezija, ki stavi na specifično arhitekturo, besedne in verzne gradnje, kar pa navdušuje še toliko bolj, če vse skupaj povežemo z vsebino, ki predstavlja prav nasprotno: telesni in mentalni razpad nekega otroka in nekega otroštva. In ne gre zgolj za srhljive podobe umiranja, vojne, raztelesenja, temveč izvirno speljan simbol odraščanja, staranja, kajti vsak od nas je moral nekoč »razpasti« kot otrok, da se je nato manifestiral v telo odraslega. Vsekakor je to poezija, ki intenzivno odpira in sunkovito izziva!

Izziva pa tudi poetika pesmi, ki jih podpisuje šifra VELES. Najprej z ritmom, ki »grmi« in spominja na stare zvočne obrede, na duhovne rituale iz pradavnine (na obzorju / se vrtijo zgodbe / prednikov), zato je polna zvokov – zatem pa tudi s preostalimi čutnimi elementi, ki mestoma vodijo v specifično sinestetično obilje, ki namenoma duši, mendra, tepta in stiska, da se nazadnje manifestira le še v obilen ekspresionistični krik. Vsak verz na nek način »kriči« v svoji intenziteti in potentnosti, zato ne presenečajo njihove kratkosti, posledica pa so tudi številni miselni prehodi, kot bi verz nevsiljivo vzvalovil v naslednjega. Izpovedovalec deluje kot »lovilec sanj«, kot da obstaja nekje na robu med to in še neko drugo resničnostjo, ki bi ju rad uspešno uravnotežil in povezal, a se mu zdaj ena, zdaj druga oddaljujeta in izginjata: »daljave / izginjajo / vase.« Kot izgine marsikateri verz te poetike, a se zaradi svoje moči potihoma večkrat prikrade nazaj v naše misli ...

In če sem pri mislih, pomislim, koliko misli bi še lahko »natresel na papir« in jih tako sporočil vsakemu od ustvarjalcev, a naj nekaj ostane še za srečanje v živo, ki se ga, po trinajstih letih, zelo, zelo veselim!

Ali, če sklenem s številkami, že odštevam: pet, štiri, tri, dva, ena ...

Dobrodošla Lepota besede 18.

Dobrodošel, Črnomelj!

PRAZNI TEK

Čutim posledice čarobnega leta.
Fanfare zapuščajo moj dom.
Nič zato, shranila bom podobe
in jih listala, ko se spet sestavim.
A ne še zdaj.
Drugače bi se od njihove silnosti
lahko vžgala v prosojnost krhkega lista
in se z naslednjim dihom
zdrobila v najfinejši prah.

Nina Grahek (Lastovka)

BERI MED VRSTICAMI

Te dni ničesar ne moreš
narediti prav.

Kriv si za vreme,
stavko šoferjev,
za polže v solati
in kisle pomaranče.

Za moje mozolje,
za nočno lakoto
in presoljeno kosilo.

Ne dovolim ti,
da bi lahko kaj storil prav.

Daj, ljubi me,
ti me samo ljubi in
mogoče bo tudi to minilo.

Nina Grahek (Lastovka)

ČIRIBIRIBELA, MARE MOJA!

Spet ju tu – moj čas!

Morje.

Na mojem otoku, v mojem zalivu.

Ljubim ga.

Ne morem si pomagati.

Stopim na teraso,

rosen kozarec, zvezek, pisalo,

spirala proti komarjem.

Ozrem se naokoli,

zaprem oči.

Pred mano se razpre

pokrajina čričkov in kobilic.

Nato iznenada:

»Rom, pom, pom, še ne gremo domov!«

Slovenska noč na hrvaškem otoku?!

Globoko zavzdihnem in se ne pustim iztiriti.

Saj to ne rabi biti pesem o ubranosti.

Nina Grahek (Lastovka)

TURISTKI

Se spomniš, kako sva se smejali,
ko sva obuvali 60 parov čevljev
na obrežju reke?

Se spomniš, ko sva zagledali
bosonogega dečka, ki je jokal?

Sklepali sva, da je lačen,
zato sva mu ponudili čokolado
in nekaj kovancev.

A on je začel kričati nerazumljiv jezik.

SHANDA! SHANDA! SHANDA! *

Pritekla sta Gyula Paure in Can Togay
in v naju vrgla čevlje.

Deček pa je med tem omahnil v valove reke Donave.

Se spomniš?

Od takrat se ne smejiva več in po svetu hodiva bos.

*Izgovorjava shawn-deh (yiddish), sramota

Tjaša Drčar (Otrok)

BOLJE ZA VSE

Pridrveli so z vozičkom po hodniku.
Vsi smo strmeli v vrata urgentnega bloka.
Ko je pred okamenela stopil zdravnik,
smo zadrževali dih.
Ona se je sesedla na tla.
Odrezano uho, odrezani rokici,
odrezana ritka, zmečkana nogica.
Strmeli smo s pogledi v tla.
Vetrič gluhega telefona nam je prinesel vest,
da je bil otrok,
da je bil najboljši stric,
da ga je peljal s traktorjem z rotacijsko kosilnico,
da je bolje zanj, kot je bilo kasneje bolje za strica,
da se je obesil na domačem orehu,
bolje za mamo, ki je rodila še enega otroka,
in bolje za očeta, ki mu je nadel ime pokojnega bratca.

Tjaša Drčar (Otrok)

KO SEM NAREDILA KRIŽ ČEZ ZNANOST

V vrtcu smo se učili,
da imamo v glavi možgane.
Tako sem doma svojemu plastičnemu
dojenčku odtrgala glavo.
Dve veliki jajci na notranji strani oči
sta srhljivo odgovorili mojemu znanstvenemu
vprašanju ter hkrati vnesli vame neizmerni strah
za atka, ki je vsak večer zaspal na kuhinjskem stolu
pred televizijo in mu je pri tem glava nevarno visela v znak.
Tako sem jo vztrajno držala pokonci.
Še dobro, da ga je mami spodila v posteljo.
Lahko bi mi odpadle roke!
Niti pomisliti si ne upam,
kaj se skriva v njih.

Tjaša Drčar (Otrok)

IZTISK

Kot prazno plastenko
me bodo stisnili,
skrčena, povaljana
in brez zraka
bom končala na deponiji.

Čas bo polizal
še rebraste črte
z zamaška,
ko bom brez oprijema,
se bo zdrs zgodil.

Iz ostalin napitka
bom ušla kot mehurčki,
pomešano z ozračjem
me boš dihal,
ne da bi vedel zame.

Dragomila Šeško (Veles)

LUČKARJI

iz trebuha
zemlje rojeni
prihajajo
k studencu milosti
nasmejani

takrat,
ko normalni
počivajo

goloroki
podpirajo mlahave,
jim brišejo
izcejeno slino
z zverženih vratov,
jih med kolesoma
na potisk
hranijo po cevki,
hrbte jim podpirajo
z upanji

za še en
preživet dan

spregledani,
takrat
in vedno

ko razbolelo nebo
prebudi grom,
razvijejo moč strele

kjer je božji prst
trosil žalost,
rodijo luč

hvaležni
slavijo,
ker so

Dragomila Šeško (Veles)

HRAST

v razprte dlani
veter trosi brstje
da skozi podplate
v srčiko zemlje
odžene hrast
in se na čelu
prižgejo zvezde
pozabljenih galaksij

na obzorju
se vrtijo zgodbe
prednikov
zamrznjena
čustva vekov
pljuskejo v
sedanjo misel

v nebo razprto
hrastovo listje
nejevernim šepeta
o hrbtenici
iz ljubja
medtem silen
steber svetlobe
razžarja vretenca

Dragomila Šeško (Veles)

ZAKAJ MI JE SLOVENSKI JEZIK VŠEČ?

Star sem 70 let in razmišljam o temi „zakaj mi je slovenski jezik všeč“. Spomnim se, ko sem pred desetimi leti premišljeval o učenju jezika. Bil sem pri prijatelju v Sloveniji v okolici Novega mesta. Ne glede na to, kako težak se mi je zdel jezik, sem se vseeno vključil v delo šole pri Slovenskem kulturnem društvu v Pulju, kjer je potekal pouk, včlanil sem se v društvo in plačal letno članarino. To članstvo mi je v ponos, saj čutim, da sem postal del skupnosti Slovencev v Pulju. Skozi leta, ki so minevala, sem postopoma spoznaval jezik, kulturo, predvsem pa sem se navdušil nad slovenskim filmom. Postal sem vodja filmske sekcije „Herman Dalmatin“. Dvakrat na mesec predvajam filme vsem, tako Slovincem kot Hrvatom, ki si želijo spoznati slovensko filmsko umetnost. Ko sem videl natečaj „Lepota besede“, sem takoj vedel, da se moram prijaviti. Moja slovenščina ni idealna, se pa trudim po svojih najboljših močeh, da se je naučim, ker mi je všeč. Zame je pomembno, da nekdo prebere moje delo in me pohvali za moj trud pri učenju jezika. Ne zanimajo me nagrade, ampak le sodelovanje na tekmovanju. Končno, zakaj mi je slovenski jezik všeč? Ker je postal del mene, spoznal sem nove ljudi in slovensko kulturo.

V teh težkih dneh, ki jih je povzročilo vreme v Sloveniji, sočustvujem z njenimi prebivalci in si želim, da bi se jim življenjske razmere čimprej izboljšale.

Milan Miljković

Zmanjkuje
mi kovancev,
s katerimi
podkupujem
usodo.
Prižigam sveče
v neobstoječem
svetišču,
kjer
ožgani kipi
kričijo name
in prosijo,
naj odneham.

SKALE

so zasule
izhod.
Ne dovolijo
vdiha
osvobojenosti.
Ostaja želja.
tiha,
skromna,
a nedostopna.

Jožica Kapele

KAKŠEN BOM, KO BOM STAR?

Včasih mi prihajajo misli
o lastni starosti,
ki je vsak dan vse bližje ...

V katerem domu za starejše
ali bolnišnici bom štel zadnje dni?
Mogoče bom na vozičku
ali samo mirno ležal v postelji
in gledal v steno?

Me bo hranila moja ali
tuja roka?

Bo mogoče v moji bližini
najdražja moja?

Čigava roka me bo urejala,
umivala, skrbela zame?

Kakšno bo moje zdravje?

Bom morda imel

težke neozdravljive bolezni

in bom samo vegetiral?

Bom moral brskati po spominih

in poiskati v njih svoje

dosanjane sanje,

svojo ljubezen?

Kaj, če bom imel neznosne bolečine

in prosil Boga

za čimprejšnji odhod?

Se bo kdo spomnil name

in me obiskal?

In še – ali bom starost

sploh dočakal?

Josip Fabina

SINIČKA

V okno se je zaletela sinička. Zlomila si je vrat. Mrtva je obležala pod oknom na balkonu. Ptica je umrla z odprtimi očmi. Temne očke so zrle v nebo. Okno jo je zaslepilo. V njem je videla naravo in poletela v smrt. Poberem jo, zavijem v krpico in pokopljem.

Razmišljam o smrti. Tudi človek umre z odprtimi očmi. Zakaj umrlemu zatisnejo oči? Se bojé njegovega pogleda? Včasih so na veke položili kovance, da se oči niso odprle. Je to slovo od življenja, ko premineš z odprtimi očmi. Se tu poljubljata preteklost in konec.

Letovala sva v Dolenjskih toplicah. Telefonski klic. Če hočeš Metko še videti, jo pridi obiskat. Umira. Po zajtrku sedem v avto in domov k Metki. Živela je sama, ni imela družine. Sedaj je ležala v domu upokojencev. Kar dve leti se je borila z rakom, hodila z nami v hribe. Odnášali so ji nahrbtnik, da je zmogla višino. Zdaj je bila tu in jaz bo njej. Še me je spoznala. Sedela sem tiho ob postelji in jo držala za roko. Od časa do časa je spregovorila kakšno zmedeno besedo, vmes je spala. Se je sedaj poslavljal od življenja? Kaj takrat človek slutí, kam mu misli tavajo. Opazovala sem vsak njen izraz, poteze na obrazu, ki je postajal vedno bolj umirjen. Ni bilo zaznati bolečin na njem. Ob trenutkih je odprla oči, kot da nekaj vidi in jo preseneča. Držali sva se za roki. Tako sem tiho sedela ob njej zelo dolgo. Kar nekaj ur. Ko sem mislila, da je zaspala in skušala odtegniti roko, mi jo je stisnila: »Ne še, ne še, ostani.« In tako sem obsedela ob njej. V mislih sem podoživljala naša potepanja po hribih, njen nasmeh, saj je bila vedno pripravljena, da nam kakšno veselo pripelje, prav takrat, ko smo žejni in lačni z zadnjimi močmi lezli v hrib. Čutiš, da se nekaj pretaka iz roke v roko. Nekaj, ob čemer trepetáš. Ne vem, kaj je bilo to. Je ljubezen, je polet v vesolje, je slovo, ko se trgajo vezi med teboj in življenjem.

Po dolgem času je stisk njene roke popustil. Odšla je. Zapustila me je.

Boleč hlad je preletel moje telo, tako mi je bilo, kot bi držala v rokah drobno siničko. Izgubila sem prijateljico, s katero smo dolga leta vandrali po hribih.

Sebi ne delam nobenega obračuna, nočem, da me spremlja strah. Poslovala se bom z odprtimi očmi, kot moja sinička.

Anica Perme

RAZGALJENA

O, pa ne takoj razmišljati o pomenu besede: razgaljenost. Morda se bo počasi razbral pomen, seveda, če bo zapis pravilno povedal vsebino.

V družini, torej: moj oče in mati sta dobila najprej hčer. Oba sta bila po vsej verjetnosti stvaritve vesela, le ena od starih mam nikakor ne. Zakaj ni najprej sin, zakaj ravno hči, je vedno godrnjala stara mati. Sin je bil nekoliko kasneje. Je pa ta hči pokazala nekaj minusov. Na začetku življenja so se nabirale negative, in to zaradi delovne odsotnosti staršev. To je po nekaj letih minilo samo od sebe.

Oba starša sta se stalno ob delu izobraževala in vesela sem bila nekoliko kasneje, ker me je oče naučil učiti se s pomočjo zapiskov, kateri so bili ob učenju vedno krajši in tanjši. Ob tem so bili moji rezultati zato boljši in prijetnejši.

Mladostniška leta so rasla ali pa minevala, seveda kakor koli si kdo to lahko predstavlja. Nastopila sem službo, vedno sem si namreč želela zaslužiti z delom in ne biti odvisna od kogar koli. Doma pri starših ni bilo možnosti preživetja, zato služba in študij ob delu. Nekako mi je le uspelo, poleg redne izobrazbe še kopicca daljših tečajev, in marsikatera vsebina mi še danes veliko pomeni. Ne bom trdila, da sem vse naredila prav. Še daleč ne. Pogled nazaj spoznava napake, morda napakice ali pa celo napakone. Ni povratka, ni popravka, ni izbrisa, ker ni take radirke, katera bi mi bila v pomoč.

Za nekaj napak mi je žal, nekaj se jih na noben način ne da odvreči. Zato poskušam gledati naprej. Občutek imam namreč, ma, kak občutek, kar vem, da imam še dolgo življenjsko pot pred seboj, na kateri bi rada ustvarila vsaj nekaj boljšega, ker želim priti do novih rezultatov. Ti se bodo odražali s prijaznim pogledom, z lepimi dejanji, morda celo z boljšo ustvarjalnostjo in ne nazadnje s srečo, katera me že čaka tik, tik za vrati.

Včasih večkrat pogledam, če je že tam, pa mi dioptrija ne da pravega odgovora. Moram k optiku po napotek, ali pa si bom kar sama skušala pomagati, ker želim videti še marsikaj. Nasvetov ne bom delila drugim. Kadar kaj rečem, vsak ve še veliko več, tako da se moram raje brzdati in misliti na svojo novo in novejšo pot.

Nisem samo radovedna, čutim, da tudi vas, ko to berete, muči radovednost. No ja, malo bom še napisala, kaj me čaka:
> > čaka me svinčnik in papir, kasneje v tipkovni-

co z obdelavo in ne nazadnje, za domača in tuja ušesa,
> čaka me regiment še neuporabljene volne različne debeline in kvalitete,
> čaka me šivalni stroj s paleto sukancev,
> čaka me klekljarski izdelek, da se ne pozabijo tehnike,
> čaka me izdelava glinenih pinčingov, za razgibavanje prstov, le peč zanje mi manjka,
> čaka me kakšen scenarij ljudskih pesmi, za starejše pevke in pevce,
> čaka me srce, za pomiritev, ne za obremenitev,
> me še kaj čaka ...

Če hočem vse to in še kaj storiti v tem življenju, potem me še res čaka 40 let pestrosti. Slabe stvari bi odvrгла v kante za smeti. Te imajo različne pisane pokrove: rjava- za težke, zemeljske odpadke, zelena - za to, kar piše na njej, rumena - za druge in drugačne zapise.

Že na začetku sem napisala, da mi je ljub svinčnik in papir, kar pomeni, da znam verjetno tudi brati, ne le sestavljati črke v besede. Rada kaj napišem, ni pa rečeno, da zna kdor koli moje zapise tudi prebrati. Lepo pisanje ni odvisno od pravilno izoblikovanih črk zapisa, ampak od bralca in njegovega razpoloženja. Danes veliko pomeni ne le vsebina, ampak tudi kdo zapisuje. Ob tem, če je zapisovalec prijazen do bralca in tudi, če je bralec prijazen do zapisovalca.

Skratka, veliko je še možnih ugotovitev. Vesel si ob vsaki dobri komunikaciji, da ne pride do zamer, do napačnega razumljenega zapisa in podobno.

In kako naprej, kaj naj naredim?

Nič! To sem jaz. Razgaljena ali pa tudi ne! Na prafaktorje pač nisem želela. Še vedno imam rada: Odprt pogled, globok poklon in srečen rezultat. Pa če ga kdo opazi ali ne.

Duška Lah Peček

KAKO NAJ TI POVEM?

Kako naj ti povem,
vedno bolj te ljubim,
moje srce se upira,
hoče se zbuditi ob tebi,
hrepenenje me zlomi
in tvoj pogled me boža.
In topim se v njem
kot kocka sladkorja.

Ne vem, če veš ...
In če čutiš enako?
Ali pa so samo moje sanje
prepletene z nitkami sanjarjenja
tako, da sem se izgubila
v zvezdnem nebu
kjer iščem tvoj dotik,
ki se dotakne dveh duš,
da se drug drugemu predajata
v soju ognjenega plamena
najine ljubezni.

Željka Jotanović

SVET

Umirajoč rojeva misel,
misel, ki blesti,
misel, ki žari,
misel, ki zori,
misel, ki se zdi, da je, in ni
...
ki se zdi, da je, in ni ...

Antonija Amon

DOM

Glej ...

To je moj dom,
edini dom, ki ga imam,
pa bodi kdorkoli,
ponudi karkoli,
toplo, prijetno je v njem,
za nič ga nikomur ne dam.

Moj dom ...

Mladen Babič

SRČNI PRIJATELJI

Iz včerajšnjega ustrahovanja neba, sikanja strel in močnega tuširanja so danes na obzorju že obrisi jutranje zarje, ki naznanja prekrasen dan in srce se že napaja z veseljem do življenja.

Sem star štirinožni pasji gospod po imenu Gaj in predstavil vam bom svojo pasjo zgodbo življenja.

Na svet sta me spravila pasja mama in oče. Njun dom je bil pod milim nebom. Lačne tačke so ju nosile po cestah, hribih, dolinah, travnikih.

Bila sta prava kleptomana. Kradla sta hrano povsod, kjer se je pokazala priložnost, ker sta bila neskončno lačna.

Moja mama je bila prijazna, a zelo plašna živalca, ko se je na križpotju srečala z mladim pasjim potepinom. Iskrica v mladem potepinu je zanetila ogenj in srce je zaplapolalo od sreče, ko je zagledal od bolh oglodano mlado pasjo gospodično. Ni skrival poželenja po telesnem uživanju z mladenko. Urnih nog si jo je prisvojil kar tam.

Uboga moja mama, žalostna in strtega srca je ostala sama sredi ničesar. Shirana je tavalala, se skrivala in bežala pred udarci surovih ljudi. Lačna, ne za dva, lačna za več je iskala hrano, na katero pogosto ni naletela. Mehka in vlažna trava sta bila njen vsakdanji obrok hrane in pijače.

Minevali so dnevi in meseci, ko je mama betežna od lakote, pogrizenka od bolh in pretepena od civiliziranih »prijateljev« končno dočakala osvoboditev tovora, ki ga je nosila v svojem trebuhu. Čeravno je bila še mladoletna prisiljena k materinstvu, je z žarom v srcu pričakovala svoj prvi naraščaj.

Omotična in v hudih bolečinah se je zatekla ob cesti v grmovje, tam sem z bratom in sestrico pricvilil na svet. V mrzlem pomladnem jutru nas je mama prilepila v svoj objem, na svoje izmučeno telo. Iz nje smo izsesali še tisto malo energije, ki ji je ostala, in si potešili svoje lačne želodčke.

Med našim sesanjem je mama s prosečimi očmi spremljala mimoidoče po cesti, požirala izpušne pline avtomobilov, ki so drveli mimo nas, mlade pasje družinice. Moči moje mame so vse bolj usihale, mi pa smo uživali v njenem toplem objemu, saj nismo

vedeli za njeno hudo stisko.

Ko je sonce na nebo poslalo svoje prve pomladne slapove toplih žarkov, se nam je nasmehnila sreča. Nad nami se je sklonil mlad zakonski par, iskren ljubitelj živali in rešitelj revežev, kot smo bili mi, kjer je žvrgolelo življenje mnogih brezsrčnih mimoidočih. Pobrala sta nas reveže in našo ubogo mamo, ki se je še z zadnjim močmi upirala in nas hotela obvarovati morebitne nevarnosti, saj je poznala samo hlad, mržnjo in grožnjo z udarci. S svojo nežnostjo jima je uspelo, da so nas pobrali in odpeljali v zavetišče.

V zavetišču smo spoznali, da življenje le ni tako kruto. Naše pasje življenje ni bilo več nič pasje. Srčno smo se vživeli v novo okolje, veselo kobacali po zavetiščnih hodnikih in se napajali z maminim mlekom, ki ga je sedaj imela v izobilju. Spogledovali smo se z mnogimi štirinožnimi prijatelji s podobno usodo, kot je bila naša.

Skrbni in srčni ljudje v zavetišču so se potrudili in našli ljubeče skrbnike, ki so nas odpeljali v svoje tople domove.

Zdaj sem star srečen veteran v objemu srčnih ljudi, imam svoj kavč, uživam v dolgih sprehodih v družbi svojih najdražjih prijateljev. Ko pa v poletni vročini sonce na zemljo pošlje premočne slapove, se hladim v senci cvetočega gaja, srečen, da sem srečal ljudi, ki imajo zlato srce, čeravno njihova miza ni vedno bogato obložena.

Albina Sonja Štraus

SAMOGLASNIŠKI ŠNOPC

Začel sem prepozno, saj zima je b'la,
spomlad pa kar mrzla in polna dežja.

Bom kotu pr'pravu, 'mam dost' te vodé.
Na travnik' že vse je, kar v 'jegerja' gre.

Že Jenček prepeva, ko šnopc tam smodi.
Grofica zardeva, k sosedi hiti.

Prijazno ji pravi: »Moj pevec je to,
ki fuša in kiksa, ne poje lepo!«

Soseda pa pravi: „Poslušat me nu,
sej nej taku strašnu, sej nej t'ku slabu.“

--oo--

Se sline cedijo iz ust mi na tla,
ko gledam v curek, ki s kotla kaplja.

Besede požiram, mi pesem ne gre.
Na štamperle mislim; me briga za vse!

Ženico še ljubim, čeprav se mi zdi,
da raje bi vid'la, da mene več ni.

Še pesmi postale bolj žalostne so
ob misli, da mene več tukaj ne bo.

Še mislim na njo, ni šlo vse že po zlu.
pa šnopc mam za probat, če ni že na dnu.

--°°°--

Mi v glavo je taka omotica šla,
kolena so šibka in misel bezla,

se roka mi trese, v trebuhu me žge,
telo mi uniči in misli zapre.

»Ne bom ga več kuhal, mi zanj nič več ni
bom kotu podru, ga vrgu v smeti,«

tako sem si rekel, »in tko naj bi blo!«
Sem zadnjega zvrnil, pogledal v nebo.

V znak sem se zvalil, vse šlo je po zlu.
»Nikar me ne čakaj, ne bo me domu!«

(mislim, da mi je šlo že malo v glavo, ta a, e, i, o, u na koncu stavkov)

Miran Jenko

MINULI ČASI

Včasih smo vse pridelali doma,
korenje, peso, krompir, koruzo,
pšenico, ječmen in proso.
Nedelja bila je večkrat delovna.

Redili smo krave,
da je mleko bilo,
in vole ali konja,
da se je z njimi delalo.

Prašiče vedno smo redili,
tudi mladiče smo vzgojili,
tako se je načrtovalo,
da se je preživeti dalo.

Služb takrat bilo je malo,
samo kmetovanje je preostalo.
Kot starši smo si obljubili,
da si sinovi naj bi poklicno izučili.

Obstajalo je malo možnosti,
pa zelo vztrajni so bili.
Delati morajo trdo vsi,
a bolje se živi.

Tilka Gorenc

MORSKA DEKLICA

Morska deklica osamljena se kopa v morju,
ko sončni zahod je na obzorju.

Nihče ne opazi njene bolečine,
ko sama zre v širne sinjine.

Bisere v školjkah opazuje,
za ljubimcem moleduje.

Danes je videla številne kopalce,
marsikoga požgečkala je malce.

Raznovrstne ribice in korale
so ji dobro zavetje dale.

S prečudovitim repkom je mahala,
ko v zatonu sonca sama je zaspala,
v želji, da bi še kdaj s kom plesala.

Andrej Zornik

LIST

Sem list.

Na veji visim.

Dolgo sijem, zelenim.

Ko pride čas,

porjavim,

se posušim,

odletim,

obležim.

Marija Bajt

TI NISI POET

Če si pisati želiš, potrudi
se, da se naučiš!

Pomembna so le pesniška
pravila,
ki še nisi jih usvojila.

Misli izražaj v ozračju,
skladno današnjemu času.
Pisanje naj ne bo nejasno,
ne preprosto, dolgočasno,
ne izmišljaj si preveč,
vsaka fikcija je odveč.
Rima pesem naj krasi,
če je všečna sama sebi,
veliko bolje, da je ni.

Pesem nastaja naj tako:
da čustvena preveč ne bo,
da temo si izbrala bo,
da presenetila te bo,
sanjala sredi dneva bo,
iskala samo sebe bo,
igrala se z detajli bo,
brez metafor ne bo šlo ...

Ali verjameš vase?

Ne.

Ti nisi poet, pojdi v klop
sedet!

Irena Mali

DOBRO ZA OBA

Sonce zjutraj skozi okno
slike riše mi nad posteljo.

Razkropljeni, razpršeni
žarki skačejo v oko.

Ulovljeni v mojo dlan,
novo jutro, dober dan.

Kaj je dobro in kaj ni,
vsaka pota imajo stranpoti.

Zamegljena, zatajena,
od skušnjave do laži.

Odpri oči, stopi na plan,
dobra misel, dober dan.

Če si blag, si siromak,
modrec ali bedak.

Kamen spi, cvet cveti,
človek pa le v dobrih delih zaživi.

In na koncu, kdaj bo dobro?

Če ni dobro, tudi konca ni.

Le dobro z dobrim se povrne
za vse narava poskrbi.

In kdaj je dobro do neba,
ko je dobro za oba.

Andrej Kmetič

COCTAIL

Ko se ob jutrih komaj odlepim od sanj in tople postelje, so moje oči še vedno na pol priprte (čeprav je ura že krepko po deseti), da vame prehitro ne butne sranje novega dne. In vsakič znova pomislim, kako lepo je ljudem, ko jih zbudajo ptice in svetloba, ki se navsezgodaj zliva skozi okna njihovih spalnic ter jim nežno poboža oči. Skočijo iz postelje, so veseli, kaj veseli, evforični, ker živijo in ker je pred njimi nov dan, za kate-rega so, po možnosti, že prejšnji večer sestavili načrt za srečo.

Pa zakaj na svetu ne živijo samo ti veseljaki? Jaz pa se pri svojih konkretnih letih vlečem po stanovanju, kot mi je ob neki priliki, nič kaj prijazno, navrgel poštar, kot šmrkelj. Včasih razmišljam, da bi se kar izključila – če bi šlo lahko tako enostavno. Stikalo na off in že me več ne bi bilo. Kakšna odrešitev! Za vedno! Nobenega jutranjega vstajanja in soočanja z dolgočasnim vsakdanom. Ko ne vidim niti ne slišim žive duše. »Starost je lepa. Sploh, če si pravočasno ustvarite svojo socialno mrežo,« mi sporočajo mlečnozobe mladenke po TV. A ja?! Sama naj si iščem družbo? Kdor me hoče videti, naj pride k meni! No, kot lahko sklepate, obiskov seveda nimam, ker nisem ravno priljubljena oseba, a za kakšno odločnejše ukrepanje pa tudi nimam jajc. Da se razumemo. Jaz sem sicer ženska. Če kaj takega sploh še obstaja, oziroma če se to v teh časih sploh sme izreči. Menda so pred nedavnim neko pevko skoraj linčali, ker je vesela razglašala, kako rada da je ženska. To se, kot mi dopovedujejo, ne sme reči. Ni družbeno sprejemljivo. Je izključujoče! Zakaj že? A če ti kaj binglja med nogami, ne smeš reči, da si vesel, ker si dec al' kaj? No, ja. Zdaj je pač običajno, da se odločiš za enega od 21 ali 23 – nisem sicer čisto na tekočem - spolov, ki so vsi cool, ženski in moški so pa sramota ali nekaj takega in v izumiranju. Pa dajte no! Naj bo vsak, kar hoče! Ali pa si misli, da hoče! Vsi enaki, vsi enakopravni! Tako so nas učili takrat, ko sem bila še mlada. To je bilo res še v 20. stoletju, pa kaj? Meni je ta izrek še vedno pri srcu. Če sem čisto iskrena, v resnici ni nikoli čisto zaživel. Eni so bili, tako kot na Orwellovi Živalski farmi, vedno malo bolj enakopravni kot drugi. Slišati je bilo pa vseeno lepo. A zdaj pa ta enakost velja samo med tistimi, ki se imajo za drugačne? Zato, če jaz, ki nimam jajc, to tudi na glas povem, ne vidim razloga, da me kdo zaradi tega gleda po strani. Ker, če česa ni, tega pač ni. Če že govorim o jajcih, jih nimam niti v prenesenem pomenu. Če prevedem za tiste mladičke iz novejših časov, to pomeni, da si marsičesa ne upam. Preprosto rečeno, sem boječka ali nekaj takega. No, saj ne, da sem res ena stara prestrašenka. Še zdaleč ne! Sama si upam celo v knjižnico. Čeprav so tudi tam

že neki čudni aparati, ki pljuvajo pesmi. Mislim, da mora biti to nekaj podobnega kot dubox. Za tiste, ki ne veste, o čem govorim: v času moje mladosti so bile v gostilnah postavljene prozorne škatle s ploščami. Na škatli je bil seznam pesmi. Si dal v mašino kovanec, pritisnil številko ob seznamu, mašina je izbrala ploščo, jo dala na gramofon znotraj te škatle in ti si lahko poslušal svojo pesem. O, kako lepi časi so bili to ... Kot razumem, mora biti ta pesmomat nekaj podobnega. To novost si moram sicer enkrat ogledati, a zaenkrat mi je všeč, da imajo knjižnice na policah še vedno vse polno knjig, ki jih lahko vzamem v roke in berem pesmi, ko obračam liste, kot takrat, ko sem bila mlada. Če bom predolgo živela, tudi knjig ne bo več. In tega si res ne želim. Naj nadaljujem, kjer sem ostala: nobenega znanega načina prostovoljne smrti si torej ne upam izbrati. Pri nekaterih vse umažeš s krvjo, pri drugih se poserješ, in to dobesedno, pri tretjih spet ti teče voda v grlo, tudi dobesedno, in še nekateri drugi znani scenariji mi pač ne dišijo. Zdaj vse upe polagam v to evtanazijo ali kako se že reče. Bolezni sicer nimam nobenih. A z zdravniki sigurno ne bo nobenih težav. Od Korone naprej smo itak v kontaktu bolj ali manj samo preko e-pošte – seveda tisti, ki smo se to uspeli naučiti na našem Zavodu za izobraževanje in kulturo, v okviru Univerze za starejše, ker tistih obljubljenih tečajev za nas ta stare itak niso nikoli izpeljali. Bom kje na spletu poiskala sliko kakšne uboge pacientke, svoji prošnji za dovoljenje dodala priponko s to sliko, poslala zdravniku in pričakujem, da bo takoj priletel odgovor, kako se je stroka po tehtnem razmisleku odločila, da sem povsem zrela za zaključno dejanje. Naredila bom žurko in če bo sreča, pride tudi kakšen znanec, ki še gazi travo po parku, (čeprav se to seveda ne dela), pripravili mi bodo nekakšen koktejl – joj, ne smem pozabiti naročiti, naj za boljši okus dodajo še gin ali vsaj hruškov liker, ki smo ga včasih, ko sem bila še mlada, zlivali vase, da bi se zadeli in ... »finito« ali »mortus«, kot se reče. Nič več mučenja z dolgočasjem! Samo še o tem razmišljam. To je moje edino veselje! In, prosim! Naj me nihče ne prepričuje, da ne smem sama izbrati, kdaj zapustiti ta dolgočasni svet in naj si premislim!

No, od mojega velikega načrta je minil samo en teden, a je vse drugače. Sem med tem poslala e-pošto svojemu zdravniku, tako kot sem načrtovala. Pa me je njegov odgovor povsem iztiril. Da to ne gre tako hitro. Sploh pa, da je moj karton čisto prazen in kaj si sploh domišljam ... Lepa reč. Še tu se vse komplicira. Pa tako dobro sem vse splanirala. Sicer pa, če še enkrat dobro premislim, se mi v resnici nikamor ne mudi. Ta čas, ko se bo karton debelil, moram nekako zapolniti. Kaj pa če bi ustanovila kakšen klub za take razočarance, kot sem sama? Take, ki imajo enake težave pri uresničevanju poslednje želje. Pa še tako zvana socialna mreža bi se pričela spletati. Ampak, tudi to ne bo šlo

tako enostavno. Potrebna bo res dobra reklama! Približno taka, kot za Cocto: »Cocta, pijača naše in vaše mladosti!« Moja reklama bi pa vabila: »Coctail, pijača moje in tvoje starosti!« Pa saj na začetku, ko se bomo uvajali, je to lahko tudi špricer ali vsaj aperol, ki se tako lepo oranžno sveti! Obvezno s pomarančo in ledom! No, no. Je pa vseeno malo prezgodaj za vse te podrobnosti. Se bomo že zmenili, kaj ima kdo raje.

Ampak, postajam rahlo zaskrbljena. Kaj pa, če še kdo dobi enako idejo? Res moram pohiteti. Že jutri stopim do Agencije za nove obraze na poskusno snemanje. Tam me že vsi poznajo. K njim se oglasim, ko se res že grozno dolgočasim. In to je skoraj vsak teden. Včasih še kdaj na vmes. A zdaj bom skoraj sigurno prišla v poštev za kakšno vlogo v tej moji reklam, čeprav mi pravzaprav vedno obljublajo, kako da me bodo poklicali enkrat v prihodnjih mesecih, kar pa se seveda potem nikoli ne zgodi. To pot pač ne bodo v prednosti mladi in lepi, kot je običajno, saj bo šlo vendar za čisto drugačno klientelo.

Poglej, poglej, kako hitro je minil današnji dan; Odmevi so že mimo, postelja me čaka. Samo na hitro še zapišem v beležko seznam, kaj je treba postoriti jutri.

Pa kaj je lepšega, kot da me zbudi ptičje petje? In sonce že navsezgodaj sije na mojo posteljo ter mi boža oči. Dajmo! Dajmo, punca! Hitro pokonci! Pospeši tempo in se obrni malo hitreje, pa bo tvoj seznam kmalu obkljukan ...

Kako že poje Domicelj v svojem komadu: »Vem, da danes bo srečen dan, to sem začutil že zjutraj!«

Pavlina Kunič

STRIC Z RDEČIM KLOBUKOM

V dolini miru vre vojna. Ta nevidni pojav opazijo vsi, a o njem nihče ne govori glasno. Vsi smo napeti, nepotrpežljivi in hladni drug do drugega. Iščejo se napake na meni, se napihujejo in nihče ni original, vsi se sprenevedajo, da so boljši ljudje, kot so zares.

To velja tudi zame, po težki odločitvi sprožim ločitev, vztrajam sam z otroki in začnem iz nič. Ponižujem se, sprejemem vsako plačano delo, dokler se otroci šolajo. Nato grem na deželo. Kupim staro, podirajočo posest in jo skušam obnoviti s svojimi rokami, ne-vešč, a se hitro učim.

Imam velike želje in malo uspeha, a predlog soseda, naj restavriram mizo staro sto let, me prenovi. Brusim staro zeleno barvo stran, ko slišim številne poltovornjake, ki hrupno vozijo na naš grič. V nedeljo grem gledat novogradnjo, visok kovinski stolp, postavljen v tednu dni, brez vseh opozoril in oznak. Napišem kratko izjavo, da vaščani temu nasprotujemo in začnem zbirati podpise na naslov najbolj agresivne firme. Nato kličem inšpekcijsko službo po vsej državi. Začenja se poletje in nihče se ne oglasi. Kovinski stolp na vrhu griča so prebarvali v belo in rdeče z okroglo rdečo kapo. Zaradi bazne postaje, postavljene zahrbtno in anonimno, zdrsнем v bitko z Goljatom. Vsak mesec pošljem pritožbo premočnemu nasprotniku in prejmem zlagan, papirnat, avtomatski odgovor.

Ko v svojem zahtevku za odškodnino omenim hvaležnost, ker skrbijo za napredek okolja, mi mogočniki odgovorijo prvič, da delujejo v okviru zakona. Nato zahtevam v imenu vseh sto podpisnikov, da pokaže monopolist interes za sintezo naših in njihovih pričakovanj. Drugič me zbudijo ob sedmih zjutraj.

- Kaj sploh hočete?
- Odškodnino, ker nas bo vaš projekt ubil. Nekaj ljudi med podpisniki ni več.
- Mi vas lahko utišamo? Mi to znamo!
- Hvala, ker ste prišli. Lepo, da ste si le vzeli čas za nas.
- Z nami greste!
- Nisem sam, tri vasi so na moji strani! Vsi vedo, če me kdo pospravi, boste to vi! In kaj

me čaka, luknja v čelo, zadušitev?

- Gremo! Izberite kraj, da zaključimo z vami!
- Kava v Metliki je najboljša na svetu. Tja gremo!
- Vozite vi, za vami pa mi.

Uf, mrzel pot mi polzi po hrbtu in vročina me obliva, vseeno gledam v oči oba gospoda, oblečena v uniforme kot vojaka.

Vozim počasi tja, ker me je zadnje leto en sam smeh in za mano dva ostrostrelca. Ubijala sta s pogledi in ostrino besed, da ledeni kri v žilah. A jaz sem na sončni upravi rojen in upokojen in me noben strup ne iztiri. Tega ne ve nihče, mrmram svojo priljubljeno Otovo pesem trideset let in gledam bolj nazaj kot naprej. Shizofreno. Prisebno. Ustavim pred priljubljeno kavarno in zakličem: »Tri kave za gospode.«

- Trčeni ste, vi greste v smrt z nasmehom!
- Se razume. Do zadnje sekunde.
- Kaj hočete od nas?
- Hišo na morju, rabljen BMW in napitnino. Za vsakega od nas teden dni morja skozi vse leto.
- Ali ni to preveč?
- Ta delež ne gre od vaše plače. To je strošek firme. Vi niste naši, vi ste mednarodni. Kako pa to, da z mano govorite slovensko? Naši ljudje umirajo in jaz bi jih častil z vašo pomočjo, kdor si tega ne more privoščiti.
- Kdo bo pripravil pogodbo?
- Jaz in plačam kavo. Če znam sestaviti pritožbo, znam tudi pogodbo. Je bilo vredno priti sem?
- Kako je mogoče, da se niste sesuli?
- Smrt je nagla ali je ni! Kaj ste mi hoteli storiti?
- Kaj neki! Prestrašiti na smrt! Naslov naše firme poznate. Napišite, kaj hočete in kma-

lu prejmete odgovor. Polovico zahtev ne bo mogoče doseči, malce pa. Zdržali ste preizkušnjo, doslej jo še nihče ni.

- In kako bi me utišali?

- Najprej en strel v zrak, nato drugi in vsamonur se zmeša!

- Pa vi veste, kaj bi s tem povzročili sebi?

- Kaj?

- Vi strel vame, jaz naročim strela za vaš stolp, ki bo ruševina. Ne samo naš stolp, vsi po vrsti. Res je bolje, da smo šli na kavo.

Poslovimo se in čez pol leta pride nakazilo in obvestilo, kje me čaka rabljen BMW in naslov apartmaja na morju. Takoj obvestim vse podpisnike, kaj smo dosegli, in vsak misli, da jih počastim jaz, tujec, ki jih peljem v apartma, ki ga plačuje naš stric na vrhu griča. Doživljam slavo, ki je nisem zaslužil, le košček pravice mi je uspelo iztržiti.

Vida Zupančič

NA DRUGEM KONCU SVETA

Nebo je bilo temno sivo in strahovito je grmelo. Iz hudih oblakov so se usule velikkanske dežne kaplje in veter je neutrudno divjal skozi veje dreves. Na ulici je bila peščica ljudi in vsi so bežali v zavetje. Med njimi tudi Olivija. Že krepko utrujena drvi mimo uličnih luči in se uspešno odmika pešcem, kateri drvijo v nasprotno smer. Njene noge sunkovito udarjajo po lužah in hitijo proti avtobusnem postajališču. Končno v zavetju se naglo usede na klop. Prepojena z dežjem samo globoko diha in sedi. Obraz ima umazan od črne maskare. Tam, kjer so pred eno uro bile še vroče solze, so sedaj ležale hladne kaplje ljubljanskega dežja. Poskuša se nasmehniti. Tiho izdahne in se vstane. Držo ima rahlo sključeno, ramena težijo k tlom. To otožnost je zaznati tudi v očeh, predvsem pa v ustnicah. Te so bile na obrazu še najbolj utrujene, ko so tako prisiljeno držale nasmeh. S togim nasmeškom še naprej premišluje, da je morda čas za odhod. Morda celo dlje kot samo nazaj domov.

Tako kot je bila sunkovita nevihta, o kateri so ljudje govorili še mesece po njej, tako naglo tudi Olivija sklene oditi v tujino. Dolgo je verjela, da ji bo odgovarjal topel avstralski zrak in hitro ji tuja dežela postane novo upanje. Na to, da beži od žalostnih spominov, ni več pomislila. Veselila se je življenja v tujem mestu, kjer je nihče ne pozna in tudi ona ne nikogar. Še isto leto na drugem koncu sveta z vso vnemo zakriči: "Končno svobodna!"

Navdušenje nad novim in drugačnim jo takoj prevzame. "Waaaw!" si govori prve štiri mesece. Sprva jo pritegnejo veličastne stolpnice sredi mestnega utripa. Sledijo ulične predstave in dnevni kulinarični dogodki. Predvsem tisti, ko kuhajo v potujočih kombijih. Najbolj jo očarajo pogledi na odprti Pacifik in ljubke živali, katere srečaš samo tukaj: kenguru, kookaburra in koala. Navdih najde v novem znanju, na vsakem koraku in vsako minuto.

Strast do novega postaja sčasoma vse šibkejša in začetnega navdušenja je vse manj. Kar je bilo še včeraj novo in zanimivo, je bilo danes moteče. Kar je bilo za njo neobičajno avstralsko vedenje, je bilo za njih zdrava kmečka pamet! Vse, kar je poznala, ni več veljalo. In kaj velja?! Tega pa še ni vedela. Edino, v kar je bila prepričana je bilo to, da se je svet popolnoma postavil na glavo. In Olivija skupaj z njim.

Neke noči se v joku zbudi iz morečega sna, vsa potna in prestrašena. Še bolj, kot je bila

včeraj in nekaj dni pred tem. Prične se šibiti. Začuti grozno osamljenost, zaihti: "Tako sama ... počutim se tako sama." Preneha z jokom in začne momljati: "Kot bi bila izgubljena med množico ... ta me ne razume in ne jaz nje." S solznimi očmi pogleda okrog po svoji majhni sobici. Tukaj živi že dobro leto. Novih prijateljev nima ravno dosti. Družina na drugem koncu sveta še globoko spi, domači prijatelji prav tako. Nima smisla, da bi jih budila in bremenila s svojo norostjo. Kar naenkrat ne more dihati. Soba se začne vrteti in čuti neprijetno razbijanje srca. Sunkovito vstane iz postelje, komaj prečka spalnico in panično dirja po stopnicah navzdol. Kar se da hitro drvi proti izhodnim vratom. Z obema rokama sunkovito udari v vrata stanovanjske hiše. "DOOOM!" nastane odmev na tihi stranski ulici glasnega velemesta. Olivija pristane na pločniku pred stavbo in globoko diha. Dlani nasloni na kolena, z glavo gleda proti tlom. Tako zasidrana v betonska tla poskusi ne misliti. Začuti topli mestni vetrič. Diha vse počasneje in vse bolj umirjeno. Počasi in globoko. Šteje do deset. Sedaj pokončne drže se še bolj zasidra v beton. Pogleda v nebo in pomisli: "Morda pa nisem tako sama, kot se mi zdi."

Naslednje jutro so bile ulice polne ljudi, tako kot vsako jutro. In tako kot vsako jutro so vsi drveli kdor ve kam. Ob cesti cela gruča kolesarjev in pešcev nestrpnostno čaka na zeleno luč. Olivija opazi Avstralca srednjih let, kako hodi proti njej. "Živijo kolegica, kje se nahaja najbližja železniška postaja?" jo vpraša. V trenutku se ji zaiskrijo oči: "Misli, da sem prebivalka Sydneya. Čisto prava. Takšna ... NJIHOVA." V izpiljeni angleščini in z nasmehom do ušes začne razlagati obiskovalcu "njenega" mesta, kam mora iti.

Sedaj, kar tako čez noč, kot magnet privlači isto misleče ljudi. In, kar tako iz danes na jutri, nič več ni tuje. Ponosna na svoj novi krog prijateljev iz Anglije, Irske, Avstralije in Nove Zelandije, zdaj tudi Olivia nosi zadnje trende anglosaksonske mode. Tako kot ONI, si privoščiči "After Work Drinks", čeprav tega ni bila vajena doma. Tako kot ONI, zjutraj pije črni čaj z mlekom. In tako kot ONI v ponvi peče jagnječe zarebrnice. Razmišlja že povsem po angleško in sedaj ni več popolni outsider. Vsaj tako je mislila še nadaljnji dve leti.

Neke noči se zbudi v joku, podobno kot se je takrat leta nazaj. A tokrat je ni tako strah. Ne trudi se zaspati nazaj. Ogrne se v spalno haljo in gre v kuhinjo. V čajnik nalije vodo in ga položi na štedilnik. V skodelico položi vrečko črnega čaja. Voda hitro zavreje in čaj se namaka v topli tekočini. Zagrabi kos kruha, ga na hitro popraži in obogati z maslom. Ta se nemudoma stopi pod rezilom topega noža. Srkne malo napitka in zapre oči. Pomisli, kako grenak je njen čaj. To jo spomni, da je včasih raje pila turško kavo. Naredi še en požirek. Pomisli na vsa leta za nazaj. Kar jo je globoko pretreslo, jo je tudi

utrnilo. Posreba še malo črnega čaja. Zopet se spomni na kavo. Tisto, katero je kuhala tudi njena mama. Pogoltne še zadnji košček z maslom namazanega kruha. Pomisli, kako je včasih raje jedla sladko domačo marmelado. Tisto slivovo, katero je kuhala že njena babica. Spije še preostanek kolonialnega zvarka.

Olivija je sedaj že dobro vedela, zakaj ne more spati. Razumela je tudi, da nikoli ne bo čisto in povsem NJIHOVA. Nastopil je čas, da gre nazaj domov.

Sanja Hadjur

NAGLUŠNI JOŽA I SLABOVIDNA MARE

Drugi del

Kot je znano, so Joža i Mare postavili kolje i privezali trte. Potje so seli pod steno na klopčico. Sm vam povedala, da je bil Joža naglušen i Mare slabovidna?

Sm, unda dobro.

Joža je poslušal tičice, ki so lepo popevale na stare hruške, Mare je gledala oblake, da bi pogruntala, kakovo bo vreme drugi dan. Pri Svetem Duhu je zazvonilo Zdravo Marijo. Mare se je lepo pokrižala, Joža pa nič.

Mare ga dusni: »Prekrižaj se Joža!«

On pa: »Zakaj, saj se ne bliska!«

Si znamo, kako leto hitro projde. Čas posla so bili tu novoletni prazniki. Joža je Marete lepo voščil več na postelje. Mare je valje znala kuliko je vur, pa mu veli:

»Joža pri miru bodi, mene mehur boli!«

»Hodi ga izpraznit!«

»Saj sem ga!«

»Kda?«

»Lane!« veli Mare.

Joža i Mare so imeli čer Marico, bila je doma oženjena. Sako jutro je nosila mleko v zbiralnico. Jeno jutro jo sstane soseda Ane i pita:

»Kaj delaš Mare?«

»Ne pitaj, sama sem za se. Moj je prošl rano vjutro v Ljubljano na slikanje glave. Sda me zove po telefonu, veli, da nima nič v glave, a ja sm to več i pre znala.«

Terezija Lovrin

ZASLUŽEK

Po dolgem napornem dnevu se zberemo pri večerji in oče zadovoljno začne pogovor, kako nam je vreme dobro služilo, da smo veliko spomladanskih del postorili u vinogradu sadovnjak je obrezan, posežem mu v besedo da so veje že v butarah in travnike smo tudi pograbile nato se oglasi še mama in reče da sva midve gnale pujso k sosedovemu marjascu v upanju da se bo prijelo ter da bo skotila dosti mladičkov. Ivanka vpraša, če bo deževalo da bomo počivali jaz pa kod iz puške če pa ne bo dežja bova jutri šli v kmetijsko zadrugo, da kaj zasluživa. Oče potrdi, če bo le ugodno vreme,

Vstale sva zelo zgodaj zjutraj, ni bilo videti da bo padalo, mama je hitro odrezala za vsako dva kosa kruha enega za zajtrk drugega pa za malico. Ko sva prispeli do zadruge, je tam bil samo delovodja začudeno sem ga vprašala, kje so delavci odgovoril mi je, ker niso prišli ker bo verjetno deževalo imeli bodo deževne ure, ve jih ne moreta imeti, ker sta sezonske delavke. Malo pomislim nato ga pa lepo prosim, da nama naj da kakšno koli delo, da nebi hodili devet kilometrov daleč brez veze .Odkimal je z glavvo in se oziral po vinogradu njegov pogled se ustavi na kupu gnoja obrne se k nama ter nama reče, da naj razneseva ta kup goja po vinogradu ter ga vrževa k vsaki trti za dve vile, ko razneseva ves gnoj pa lahko greva domov in da nama bo napisal po osem delavnih ur. Veselo sva zgrabile vsaka svoj koš in svoje vile ter pohitele na delo v pričakovanju, da bova ta gnoj kar hitro raznosili. Začelo je rositi, še bolj sva pohiteli v upanju da končava pred močnejšim dežjem vendar gnoja ni in ni hotelo zmanjkati, dež ga je vedno bolj močil tako da je bil vedno težji in od njega nama je teklo po riti in po nogah. Končno je nehalo deževati, pa tudi gnoja je zmanjkalo, pa tudi delovodja se je pojavil začudeno naju je gledal, saj sva bili mokri kod miši odnesli sva še zadnji gnoj očistili vile in koše, nato sem vprašala delovodja, če nama bo pisal osem delavnih ur, nasmehnil se je in nato vprašal, če veva koliko je ura, nisva vedeli, saj še nikoli nisva imeli ure, nato je mirno dejal, da sva polnih deset ur pridno delali, da naju je videl iz hiše in zato nama bo napisal po dvanajst ur, ter da sva si jih res zaslužili, iskreno sva se zahvalili in se veseli podali proti domu, začelo je močno deževati, šlo mi je že na jok, pa me sestra tolaži, Bog že ve kaj dela, mora naju temeljito oprati do doma, da bova lahko šli takoj v posteljo. Ob prihodu domov sva se hitro pohvalili kako dobro sva zaslužili, nato sva se v lesenem škaflu z dišečim milom umili, se obrisali, nato pa strašno utrujeni legli k zasluženem počitku.

Marija Pečaver Potočnik

TEMA KOT V ROGU

Beti se je takoj po osnovni šoli zaposlila v mestni tovarni. Do učenja ji ni bilo, na delo pa je rada hodila. Imela je sodelavko Zlatko, s katero se je veliko družila. Tudi ostali delavci so bili mladi in so se dobro razumeli. Ni je motila pot v službo. Vstajala je ob štirih zjutraj, se uredila, naličila in odšla na pol ure hoje oddaljeno avtobusno postajo. Najlepša je bila pot pomladi. Ob zori so se začeli prebujati ptički in Betki prepevali celo pot. Vedno pa ni bilo prijetno. Včasih je močno padal dež, da je bila do postaje tudi pod dežnikom premočena. Naporne so bile zime, saj je bilo včasih snega do kolen. Pot je večinoma potekala po gozdni stezi. Tam tudi pluženja ni bilo. Na pol poti se ji je pridružil Janez. Malo starejši moški, tudi zaposlen v tovarni. Skupaj sta prehodila najtežji del poti. Steza se je vila po strmeh gozdu med drevesi, koreninami in kamni. S časom se je Betka poti tako navadila, da je tudi v temi, ko se je vračala s popoldanske izmene, našla vsako korenino ali kamen, ki se mu je bilo treba izogniti.

Bil je poznojesenski večer. Beti se je v smehu poslovila od prijateljice na avtobusu in izstopila. Takoj je opazila, da je noč bolj temna kot običajno. Ni bilo meseca, niti zvezd, le temno in oblačno nebo. Avtobus je odpeljal in opazila je, da tudi Janeza ni. Kako si je želela družbe v tej temni noči po tisti gozdni stezici. Nikoli je ni bilo strah, tokrat pa ji je bilo kar neprijetno. Tema je bila tako gosta, da ni videla pred seboj niti pol metra. Imela je občutek, da hodi z zaprtimi očmi. Pobrskala je po torbici, da bi našla svetilko. Tokrat bi jo res potrebovala, a je ni bilo. Le kje se skriva, saj jo je imela vedno v torbici. Spomnila se je, da je dopoldne menjala baterijo in jo je verjetno nekje odložila. Ko bi vsaj Janez bil z njo. On je imel vedno svetilko v žepu. Nekako bo treba priti domov tudi ta večer. Saj bo šlo, je spodbujala sama sebe. Res je šlo, dokler je hodila po cesti. Zataknilo se je že, ko je bilo treba najti stezico, ki je vodila iz ceste proti gozdu. Takrat je pripeljal za njo avto in v soju avtomobilskih luči je Beti stopila iz ceste na stezo proti gozdu. Avto je odpeljal naprej, tema pa je bila v zavetju gozda še bolj gosta. »Tule, tule nekje se steza obrne v hrib,« si je govorila in tipala pred seboj. Videla ni čisto nič. Z rokami je tipala pred seboj, se zaletavala v drevesa in korak za korakom počasi nadaljevala. Nekje na hribu je zaskovikala sova. Beti je otrpnila. Sova ji je vedno vzbujala nelagodne občutke. Babica ji je velikokrat rekla, da če se oglašja sova, naznanja, da bo nekdo umrl. Misel na smrt, na mrtve ji je bila v tej temni noči grozljiva. Bila je sama v gozdu, v popolni temi, pa še to skovikanje. Postalo jo je resnično strah. Tipala je pred seboj, da pride čim hitreje iz gozda. Vendar je napredovala zelo počasi. Ni bila več prepričana, da je na pravi poti. Kamor je stopila, je čutila pod nogami borovničevje.

Vendar ga na stezi ni bilo. Steza je bila gola, shojena. Saj sta jo z Janezom prehodila dvakrat na dan, med kamni in koreninami. Borovničevje je bilo v gozdu ob stezi. Tipala je z nogami pred seboj, da bi prišla nazaj na stezo, vendar zaman. Povsod podrast, borovničevje. Le kje je ta steza? Kje je toliko zgrešila smer, da zdaj nikakor ne pride nazaj na stezo. Ni vedela ali naj išče levo ali desno. Povsod drevesa, v katere se je zaletavala. Pa spet skovikanje sove. Spreletela jo je misel, da ne bo prišla iz gozda pred jutrom. Le kaj naj stori? Naslonila se je na drevo in tiho zajokala.

Enajst je ura. Le kdaj se bo začelo daniti, da bo prišla iz tega labirinta? Preštevala je ure do jutra. Le kako naj zdrži v gozdu sama, v popolni temi, pa še to skovikanje. Bila je pozna jesen in noč hladna. Če se usede na mrzla tla, ne bo lahko zdržati do jutra. Premrzlo bo. Če ostane naslonjena na drevo, bo prav tako mrzlo. Spet je poskušala najti stezo, a zaman. Odločila se je, da gre nazaj na cesto in po cesti do doma. Res bo hodila uro in pol, a je upala, da bo lažje kot po gozdu. Bo vsaj čutila asfalt pod nogami in ne bo zgrešila poti. A kako priti nazaj na cesto? Nikjer ni videla niti malo svetlobe, ki bi nakazovala, kje se je gozd začel. Obrnila se je nazaj in po nekaj korakih ugotovila, da tudi nazaj ne bo šlo. Zgubila je orientacijo. Ni več vedela kam naj se obrne, če hoče naprej, niti kako nazaj.

Solze so ji tekale po licih, tiho je hlipala in ni več vedela, kaj naj stori. Tedaj je zaslišala ne daleč stran korake in opazila lučko. Čisto je otrpnila. Na tej stezi običajno še podnevi ni srečala nikogar, kaj šele ponoči. Ta gotovo nima dobrih namenov, če se sredi noči klati po gozdu. Stisnila se je za drevo, da je mimoidoči ne bi opazil. Kar pozabila je na to, da se v taki temi ne da videti. Še dihati se ni upala. Zdelo se ji je, da ji srce tako razbija, da se sliši kilometer daleč. Lučka se je približevala in opazila je, da je le nekaj korakov oddaljena od steze. Koraki, ki so se približevali so se ji zdeli znani. Pokukala je izza drevesa. Lučka je bila čisto blizu. Pa saj to je mama. Poklicala jo je. »Kje si, Beti?« se je oglasila mama. Beti je glasno zajokala. »Zakaj jokaš in kje je Janez?« je spraševala mama. Beti ji je na hitro razložila, da Janeza ni in kako sama v temi nikakor ni našla steze. Pa še sova je skovikala.

»Trapica,« pravi mama. »Sova je skovikala, ker je opazila luč v gozdu. Tega pa sove ne marajo in skovikajo. Sova je malo večja ptica, ki se oglašja ponoči na malo poseben način. Skovikanja se pa res ni treba bati.« Beti se je še vedno tresla od strahu. Stopila je za mamu na stezo in počasi sta se druga za drugo ob pomoči lučke prebijale iz gozda. Šele doma se je Beti počasi umirila in se zavedla, kakšno srečo je imela, da je mama opazila njeno svetilko doma in kakšna tema je zunaj.

Beti se še sedaj, ko je že v zrelih letih, večkrat spomni tega večera in svoje mame. Že nekaj let je pokojna. Zdaj jo Beti večkrat obišče z lučko na njenem grobu. Mama je svetla lučka v življenju, ki velikokrat rešuje težave. Tudi Beti se trudi biti svetla lučka svojim otrokom in vnukom. Pomaga jim iz teme, če se znajdejo v njej.

Ivanka Jevnikar

NOREC

Jutro objemajo prvi sončni žarki. Pridno sušijo kapljice rose po travi in rahlo meglico preganjajo preko hribov v daljavo.

Rezi je nahranila prašiče, jim očistila svinjake in nahranila kokoši. Neopaženo je švignila v kuhinjo pripraviti zajtrk. Pepi je medtem še hranil krave in malega telička. Naenkrat je pritekla v hlev bela mačka, tik za njo še sivopisana, potem pa flok, flok in pri vratih se je pojavila Kata, vsa zadihana.

„Dobro jutro! Kam se ti pa tako mudi?“ jo pozdravi Pepi.

Kata komaj izdihne svoj pozdrav: „Dobro jutro, dedi. Mišo še sesa?“

Z roko pokaže na rjavo lisastega malega telička, ki sesa mleko pod kravo.

„Je že proti koncu po moje in bo kmalu nehal. Še malo pa greva na zajtrk,“ reče Pepi.

Iz koša je podelil še nekaj sena po jaslih. Medtem je mali teliček že nehal sesati in je gledal naokoli po hlevu. Pepi je stopil do njega, ga za glavo usmeril proti njegovemu ležišču in ga potiskal naprej. Mali se je malce upiral, nato pa se je pognal proti svojem prostoru, ki je bil ograjen z ogrizenimi deskami. Pepi je za njim zaprl lesena vrata in teliček je ostal v staji. Kata se je nagnila čez vrata in ga z roko božala po vratu, saj je imel gobček še ves penast od sesanja mleka. Mali Mišo se je obrnil v kot staje in sesal kovinsko rinko pritrjeno na male jasli. Kata se mu je nasmejala in odkorakala pred hlev za Pepijem.

„Geva na zajtrk?“ vpraša Pepi in jo z nasmehom na obrazu pogleda izpod modre kape.

„Jupi,“ poskoči Kata proti vratom hiše in rjavi kodrasti lasje speti v čop ponovno padejo po modro črtasti majici Katinega hrbta.

Vstopita v hišo, kjer Rezi kuri v krušni peči in ju vročina kar objame okoli teles.

„Dobro jutro, babi. A boš pekla kruh?“ Kata takoj izstreli kot iz topa.

„Nekaj bomo pa vendarle potrebovali kruha, ki ga že zmanjkuje,“ se zasmeji Rezi.

Na klopi je že počivalo testo v skrbno pokritih peharjih in vzhajalo. Na mizi se parilo

iz lonca, naokoli pa so stali trije krožniki s priborom. Vsi trije so se posedli za mizo in Rezi je odkrila pokrovko z lonca in z zajemalko najprej Kati v krožnik nalila prežgano juho s stepenimi jajci.

„Mmmm,“ je zajamrala Kata in dodala: „Lahko še eno zajemalko?“

Rezi se je le nasmehnila in ji dodala zajemalko in pol dodatne juhe. Kata je potegnila krožnik k sebi, vzela kos kruha in ga drobila v juho. Medtem sta si juhe nalila tudi Pepi in Rezi. Ob poročilih z radia so tiho pojedli zajtrk. Napovedovalec je napovedal vroče in sončno vreme.

„Ali boš potrebovala pomoč pri kruhu?“ se naenkrat oglasi Pepi in pogleda Rezi.

„Ne, bom že. Vidva kar pojdita na travnik naprej grabit iz sence. Tega bo veliko. Jaz pa pridem za vama, ko končam,“ skrbno doda Rezi.

„A greva izbrat grablje?“ Pepi še vprašljivo pogleda Kato.

Kata je vstala izza mize. Pobrala je krožnike, jih odnesla v pomivalno korito, odložila in sledila Pepiju. Pred hlevom je Pepi počakal Kato. Vzel je zelene grablje v roke in čakal, da si je Kata izbrala svoje. Malce je oklevala in si izbrala rumene. Medtem je iz hiše Rezi prinesla velik rjav cekar, v katerem je žvenketalo steklo.

„Tu imata pijačo, da med delom ne bo žeje. Ostalo prinesem jaz.“

Pepi je vzel cekar in skozi ročaje le-tega porinil ročaj grabelj. Grablje je nato naslonil na rame, da je cekar visel čez rame in dodal: „Tako! Zdaj pa lahko počasi kreneva.“

Kata je Rezi pomahala in rekla „Adijoo!“

Pepi se je najprej spustil po cesti navzdol, Kata pa tik za njim. Najprej je grablje dala na rame kot Pepi, a ko so med hojo padale z ramena, jih je le obdržala v roki. Držala jih je tik ob plastičnih grabljah, lesen ročaj pa je štrlel za Kato nazaj. Pazila je, da se ni preveč približala Pepiju, da se ne bi zadela v žvenketajoč cekar.

Pot se je iz ceste izvila v makadamski kolovoz in po nekaj korakih naprej v lepo travnato pot, kjer je Kata pohitela in hodila tik ob Pepiju. Hodila sta preko velikega, že pokošenega travnika po vrhu hriba. Pot se je rahlo začela spuščati in je tekla tik ob gozdu. Dobrih nekaj metrov ob gozdu se je odcepila v gozd navzdol. Tu se je Pepi ustavil in raztovoril cekar z grabelj. Grablje je zdaj prijel v roko, cekar pa v drugo.

„Malce bova pogledala za gobami, morda kakšno najdeva,“ je iskrivih oči pogledal Kato. Po poti navzdol je takoj kriknil. „Poglej ga! Jurček! Kata, mi ga prineseš?“

Z ročajem grabelj je pokazal na gobo in Kata je stekla ponjo. Za drevesom je rasel res temen jurček. Kata ga je previdno odlomila. Tik zraven njega pa je bil še drugi, ki ga Pepi ni mogel videti. Odtrgala je tudi drugega in Pepiju prinesla oba. Previdno ju je spravil v kapo, ki jo je zato snel iz glave in obrnil naokoli. Že je oprezal s pogledom po gozdu naprej. Odložil je cekar in kapo na tla in hitel po gozdu sem in tja iskat gobe. Kata pa je hodila za njim. Našla sta jih kar nekaj in Kata je vse znosila k cekarju. Vrnila sta se na pot in ob cekarju je bila na tleh res lepa zbirka gob. Pepi jih je kar nekaj zložil v kapo. Pogledal je Kato in rekel: „Počakaj tu ob gobah, jaz pa grem cekar izpraznit malce nižje pod jablano. Lahko kdo pride in nama gobe odnese. Bom takoj nazaj.“ Pograbil je cekar in z velikimi koraki izginil pod najbližjo jablano ob gozdu. Kata Pepija ni mogla videti, kaj je počel, saj je imela jablana veje poveznjene do tal navzdol. Kmalu se je prikazal izpod jablane s praznim cekarjem. Pobralla sta gobe v cekar in jih skupaj odnesla pod jablano. Vstopila sta lahko le na enem koncu, kjer so bile veje nalomljene. Pod jablano je bilo res hladno in vse mokro po tleh. Pepi je gobe previdno zlagal na tla. Kata pa je opazovala jablano in blato pod njo. Polno je bilo krtin in veje so tvorile nekakšen namišljen iglu. Deblo je imela dober meter visoko, 30 centimetrov debelo, potem pa se je razcepilo v dve ogromni, ležeči veji. Nanju je Pepi obesil prazen cekar, pijačo je položil v steklenicah na tleh. Kozarci pa so stali na eni od ležečih vej.

„Daj grablje sem,“ je iztegnil roko, „se bova malce spočila.“

Kata mu je podala grablje in Pepi je oboje položil čisto skupaj na tla. Nanje je sedel in rekel še Kati, naj sede zraven njega. V roko je vzel del blata s krtine in začel gnesti kroglo. To je počel tako iskrivo, da je še Kata segla po blatu in začela gnesti v dlaneh kroglo. Pepi se je dvakrat obrnil naokoli in našel suh, trši stržen trave in začel praskati po krogli. Narisal je lepe oči, potem malce stisnil blato, pa je nastal nos, pa še ušeska, spraskal je še usta in nastal je krasen moški obrazek. S praskanjem je še dodal lase in Kati glavico človeka pokazal. Kata si je ogledala prijazen obraz in prosila Pepija, naj ji pokaže še enkrat cel postopek, medtem ko je sama že zgnetla kroglo. Pozorno ga je opazovala, ko je izdeloval novo glavico. Bila je drugačna od prejšnje, še lepša. Kata je pograbila kroglo v roke in začela delati glavico. Pri nosu se je malce zalomilo, zato ji je Pepi pomagal, da je lepo izdelala svojo prvo glavico iz blata. Odložila sta glavico poleg krtine in Kata je začela delati novo kroglo. Tudi Pepi si je vzel novi material v roke. Hitel je delati nov obrazek, Kata pa tudi. Novo glavico je Kata izdelala že popolnoma

sama. Tudi Pepi je odložil novo mojstrovino na tla poleg ostalih. Kata je spet napolnila roke z mokro ilovko. Gnetla je in gnetla, Pepi pa tudi. Pepi je izdelal prikupnega ježka, Kata pa glavo mucke. Prikupne očke je odtisnila v glino s travico. Tudi v nosek je odtisnila lepe luknjice. Ponovno sta si vzela v roke novo ilovico in jo gnetla.

„Kje pa sta?“ sta zaslišala znani glas, ki je glasno prerezal tišino ob gozdu na travniku.

Pepi je skočil pokonci kot bi ga ustrelil. Zlezel je izpod jablane ven. Tudi Kata je odložila ilovico in mu sledila. V obraz je bil bled kot stena. Sonce je bilo že visoko. Vroče je bilo.

„Kje pa grabita?“ je Rezi napol v besu vprašala.

Pepi je s sklonjeno glavo priznal, da še nista začela grabiti, ker sta iskala gobe. Takrat pa se je iz Rezi vsulo polno neprimernih besed. Pepi je skočil pod jablano po oboje grablje in s Kato sta hitro zečela grabiti ob gozdu navzdol, kot bi hotela nadoknaditi izgubljeni čas.

Rezi je odnesla malico pod jablano. Kar kriknila je, ko je stopila pod krošnjo: „Norec stari! Ti pa si otročji!“

Tanja Košar

ŽEŽELJSKA MARIJA

Fanica je ves čas stala ob materi. Nemo ji je sledila, ko se je slednja pogovarjala s sorodnicami, znankami. Z mislimi in kratkimi pogledi je švrkala za skupino mladih, ki jih je poznala. Na vso moč si je želela biti z njimi, pa čeprav je vedela, da bi samo skromno in tiho stala poleg. Občutek je imela, da med vso množico sliši točno določen glas, ki je utripal v njenem srcu.

»Zakaj je ne pustiš med mlade? Kaj ne vidiš kako koprneče gleda? Kaj bo tu med stari-mi, naj gre med mlade, njen čas je to.« V zadregi se je zazrla v teto Mileno, ki jo je prijazno gledala in ji prigovarjala, bolj materi kot njej.

»No, pa pojdi, pa glej, kako se boš obnašala!« jo je mati z na pol ukrivljenimi ustnicami, toda s strogim in resnim pogledom napotila k mladini. Kdor je ni dobro poznal, bi menil, da je prijazna, toda Fanica je vedela, da smeh ni toliko pristen, kolikor je bila mati resna in nepopustljiva.

Vesetje in presenečenje v Fanici sta poskočili od sreče, toda tega navzven ni bilo zaznati. Znala je že dobro skriti svoja čustva. Pokimala je materi, se teti z očmi nasmehnila in če bi imela krila, bi zletela. Med gnečo, ki je postajala nepopisno tesna, se je prebijala do Nežke, Slavice, Jožkota in ostalih iz njene vasi.

»Si se le odvezala od mame? Sem pridi, povej, si žejna, boš kokto, oro, pivo, vino?!« Nežka je pomignila fantom in Jožko ji je postregel z oro, saj je pokazala s prstom na Nežkino pijačo.

»Take gneče pa še nisem videla tu zgoraj«, je šepnila Nežki.

»Predvsem je veliko fantov iz te in one strani in celo iz Moravic je skupina, sem slišala. Pa saj je to ista vera in naša in pravoslavna. Lahko izbiramo fantov in izbiramo,« se je glasno nasmejala Nežka in z očmi šegavo pomežiknila, da so jo vsi v skupini slišali.

»Nežka samo na fante misli,« je narejeno zgroženo kriknila Slavica. Vsi so se smejali in Fanica tudi.

Jožko je Fanico prijel za pas, toda ni si vedela razlagati, ali po naključju ali z namero. Bilo ji je všeč in bilo ji je prav. Samo glasno je od ugodja vzdihnila, čeprav si tega ne bi nikoli priznala. Prerivali so se iz gneče pobožnih proti lovskemu domu, kjer je bilo ple-

sišče in mize in tisti malo manj pobožni. Fanica je šla z njimi in se na mamu niti spomnila ni, medtem ko jo je mama že jezno iskala okrog cerkve, pri stojnicah in zaman spraševala znance, če jo je kdo videl.

Fantje so peljali dekleta na plesišče in Fanica je lebdela v Jožkovem objemu. To ni bil ples z njene strani, to je bil vroč vrtinec, orkan, nepoznana čustva, srce ji je razbijalo, čutila ga je v grlu. Jožkove oči so jo temno spremljale, vsak njen gib je zaznal. V njegovem objemu je lahka trepetala in se popolnoma predala njegovemu ritmu. V njej je divjala nekakšna sveta vojna, kjer ona kot pravičnica, napadena z vseh strani, ne zmaguje, ampak se podreja in izgublja. Barve pisanih oblačil, ki so se vrtele v nasprotnem ritmu od njenega, so se spremenile v sijoč, barvast pas.

V njem je razgrajal duh osvajalca, kateremu je končni obračun samo še igra, katere pravila določa sam. Razmišljal je, kako bi jo uklonil in si jo podredil, toda ena mala misel mu je žvižgajoče nagajala. »Ne smem! Ona ni za take igre!« Ansambel je zaigral valček. Jožko jo je potegnili nase. Njeni lasje so dišali in z obrazom se je sklonil nižje. Z roko jo je pobožal po hrbtu. Čutil je njeno pohlevnost.

Nežka, ki je priplesala mimo, mu je pomežiknila in pokazala jezik. Priklenila se je na Tineta, oponašajoč Fanico. Fanica je zaznala bodico in se odmaknila od plesalca. Trenutek je bil izgubljen. Jožko je bil jezen na Nežko, saj je uničila priložnost, ki se mu je nepričakovano nudila. Z roba plesišča je bilo slišati Faničino mater, ki jo je klicala in ji mahala. Fanica se je sunkovito odmaknila, dokler so dale roke, ga pogledala nekam v brado ali nos in se hotela odtrgati nazaj k materi. Stisnil jo je za roki in ji šepnil:

»Jutri zvečer po deveti uri pri lipi.« Zardela je in se izmaknila oklepu. Jožko se je vrnil s plesišča in opazoval mater, ki jo je vsem na očeh močno kregala in suvala proč od veselice. Fanica je s sklonjeno glavo brezvoljno stopala poleg, puščajoč veselje za hrbtom.

Jožko se je vrnil k pultu, kjer so stali ostali iz vasi in si naročil pivo. Begala ga je strategija, saj ni bil prepričan, na katero muziko bo plesala.

»A meni pa ne boš plačal pijače?« ga je zdrznil glas Marjetke, ki ga je nasmejano gledala.

Pokimal ji je in z roko mahnil natararju, naj pobere naročilo vseh v skupini.

Mati je bila neusmiljena. Vso pot domov je klicala vse svetnike, Marijo božjo in angele,

naj pomagajo njeni zavrženi hčeri. Teta Milena se je borila za Fanico, za njeno mladost. Bila je odlična zagovornica Fanici, toda mati se ni dala in jo je Milenino vpletanje dodatno razjezilo. Fanica je kreganju sledila nekaj sto metrov, potem so ji misli odplavale k najlepšemu dogodku v njenem življenju. Vsaj tako se ji je zdelo. Še nikdar se ni počutila tako žive in posebne, kot v trenutkih plesa s tem fantom. Nepomembno se ji je zdelo, da bi si ljudje slabo mislili o njej, da je izprijenka, kot je pravila mati. Nobene moči niso imele nad njo Nežkine zbadljivke. V tistih trenutkih je ves svet nehal obstajati. Jutri bo šla k lipi, pa če se ves svet podre.

Lidija Basarac

ZAJČEK JE POTRDIL MISLI

Da bi kdaj prodala našo domačo hišo, prisežem, da si nisem mislila!

V devetdesetih letih sem za to hišo skoraj umrla! Julija 1999 sem bila klinično mrtva zaradi izčrpanosti, izgorelosti, »burn out«, kar je bila posledica naporov za vračanje kredita, s katerim sem to hišo obnovila. Sama — samcata.

Pa se obrne leto in več, situacije se spremenijo, nastanejo čisto druge kombinacije, kot si bi jih lahko kdaj človek zamislil. Tako se je zgodilo, da sem se preselila čez Gorjance, mamica je zbolela, najbolj smiselna rešitev za njo je bil dom starejših, hčerka pa je ostala samska in brez službe.

Kdo mi v taki situaciji lahko pove, kako biti pameten, da se hiša, ki potrebuje vzdrževanje in življenje, zadrži za vsako ceno?

Vsaka cena ni le denar, to je tudi zdravje ter vsa potrebna življenjska energija.

Kot je hiša že skoraj leto dni v bistvu samevala, sem vsak dan bojevala notranje boje kaj in kako narediti, da bi bilo vsem prav in dobro. Z »vsem« sem imela v mislih »tudi meni«.

Vse te misli so se decembra 2016 ubesedile v naši kuhinji z nekaj sestričnimi. V naši takrat bolj hladni in prazni kuhinji smo se dobile na kavi in ob klepetu so bile izrečene besede, ki jih sama do takrat niti misliti nisem upala na glas.

»Zakaj pa ne bi prodala hiše? Mamica več ni sposobna sama živeti, niti ona niti ti ne boš šla ponovno živet v to hišo, za hčerko pa stanovanje,« so modrovale.

Naslednje tedne skoraj ni bilo trenutka brez razmišljanja in tehtanja slišane predloga. Kar naprej sem iskala potrditve in nasprotna mnenja. Kolegice s tako izkušnjo so praviloma rekly, da je bila za njih taka odločitev pravilna. »Čustva, ta občutek do hiše, pa lahko traja dolgo,« so mi zaupale.

Da sem dejansko prišla do odločitve, sem imela mnogo miselnih aktivnosti v smislu: če bo semafor zelen, bo tako, če pa rdeč, pa drugače; če bo na radiu določena pesem, bo tako, če pa te pesmi ne bodo predvajali, pa bo drugače.

Na tak način se večkrat miselno igram. To me zabava; glede končne odločitve pa? Ne; ne mečem kovanca za cifra — grb ampak poleg dejstev te namige vzamem za dodatno

potrditev. Seveda tiste, ki se potrdijo.

Glede na skoraj dve letno iskanje kupca za pet let staro hišo v Krški vasi sem mislila, da imam obilje časa za čustveno slovo, zato sva s hčerko dali na fasado, za začetek, le manjši zapis o prodaji, bolj poizkusno kot zares. Toda na ta mali letak je prišel kupec, mlada družina.

Takrat pa me je pri srcu stisnilo!

Kazalo je, da gre čisto zares in v tej stiski sem se znašla zmedenih misli, kot bi mi čez glavo švigale vroče strele in v tej zmedi sem šla na atkov grob. To je bil začetek zadnjega tedna v avgustu. Dan je bil vroč, še pod večer, ko sem prišla v Vojno vas, je korajžno gredo; v avtu sem imela dve sveči in našgala sem mu kar obe hkrati ter se postavila pred grob, da mu bi razložila vse glede hiše. V miselnem pogovoru z njim sem ga prosila, naj mi pošlje kakšen znak, če se strinja z mojo odločitvijo glede prodaje.

»Mnogo lažje mi bo, če mi daš kakšen namig,« sem ga milo nagovarjala.

»Nekaj drugačnega, nekaj, kar bom zapazila in mi bo srce reklo, da je to tvoja potrditev,« so bile misli v moji glavi. »Morda bi ob poti domov opazila kakšno živalco, recimo srnico in bom razumela, da se strinjaš,« sem mu sugerirala.

»Kako mi naj namigne svojo misel, če pa je mrtev?« se lahko na tem mestu vpraša vsak in tudi z vso pravico malo podvomi v moj ‚diht.‘ Je tak dvom čisto na mestu.

Kdor pa me malo bolje pozna, tisti ve, da imam precej močno energetske čutenje, kar zna v življenju tudi boleti. Toda kaj morem, taka je moja duša!

Tako sem tisti poletni večer stala pred očetovim grobom, zaključevala najin miselni pogovor in naslednji trenutek sem doživela svoj čudež. Od nasprotnega groba z leve strani po diagonali je iznenada, nimam pojma od kod, pritekel lep, mladi zajček!

Kar osupnila sem, to ti res vzame sapo. Zajček pa je brez strahu šel proti meni, se ob začetku atkovega groba na levi strani ustavil in me gledal. Mirno se je usedel in me gledal v oči. Nepremično, sproščeno in tako prijazno sva se gledala, verjetno je trajalo vsaj minuto. Potem se je premaknil za približno pol metra bližje k meni na sosednji, vzporedni grob, se ponovno udobno namestil in me je še kar gledal.

Bila sem kakor zmrznjena! Zdelo se mi je, da sem kot v orehovi lupini; znotraj sem vrela od presenečenja, od čudeža, navzven pa brez trzljaja, brez premika. Tako sem

stala v isti pozi ves čas, le misli so mi sprva švigale kot strela, potem so se umirjale. Begala sem v mislih, če je to sploh mogoče, da imam takojšen odgovor; če vse to videne sanjam ali sem sploh še tukaj? Je vse skupaj sploh res?

Potem sem pomislila, kako bi tega zajčka poslikala. »Kaj mi bi sploh kdo verjel, če komu povem?« sem tuhtala in to misel sproti opustila, ker bi ga s tem pregnala. Bolje da uživam ta trenutek in si vse vtisnem v srce.

Vedno bolj sem bila pozorna na svojo mirnost in z zajčkom sva se samo gledala, čisto mirno, spokojno. Čutila sem, kot bi mi z očmi govoril:

»Pravilno delaš, ne očitaj si ničesar, hiša je še vedno samo hiša, mi smo v njej res živeli, toda naša življenja gredo naprej, hiša rabi druge ljudi, ki jim bo dajala zavetje. Rožiči smo izpeli njen duh in zavetje. Kar je bilo, je bilo, ti moraš naprej. Brez slabe vesti, pravilno ravnaš.«

Te misli so mi spreletavale po glavi v tistih nekaj minutah, ko je zajček mirno sedel pred menoj in sva si gledala v oči. Potem je vstal in prav mirno odskakljal skoraj ob moji levi nogi po potkah med grobovi proti gozdičku za mojim hrbtom.

Prav počasi, čisto mirno sem se obračala za njim in ga opazovala. Ko je prišel do konca pokopališča, do roba travnika, se je še enkrat ustavil in se obrnil nazaj proti meni. Ponovno me je pogledal, kot bi želel reči: »Si me razumela?« in potem je ob robu pokošene travnika stekel v gozdiček.

Še vedno sem stala pred atkovim grobom, potem sem se obrnila nazaj proti nagrobniku in čutila sem čudovit notranji mir. Lahkotnost in vedrino v srcu. Čutila sem atkov blagoslov, pravilnost odločitve. Res radostna sem se zahvalila za pogovor, pomežiknila sem mu in se veselo odpravila domov.

Vse skupaj, od prihoda in do slovesa tega zajčka je trajalo kar nekaj časa. Okrog pet minut gotovo.

Na parkirišču, takoj ko sem sedla v avto, sem naredila zapis doživetega, ker so bile vse misli še zelo sveže. Čeprav sem se počutila nekako drugače, morda kar malo omotična, sem bila v sebi duševno pomirjena in čisto odločena glede prodaje hiše ter brez občutka krivde.

Zdravka Abram

KAKO JE MARISA POSTALA ČAROVNICA, odlomek

Troje parov rok se je upiralo rastlinskim lisicam, troje ust je grozilo v smer, kjer je troje parov oči nazadnje uzrlo Mariso, tam nekje zadaj za živo leseno pregrado. Ona pa se je zazrla nekam v daljavo in pred očmi so se ji v trenutku odvrtela leta, ko je zrasla v čarovnico.

PREJ

Ob pogledu na neznano knjigo, ki jo je pričakala na mizi, se je srečno nasmehnila. Odprla jo je na prvi strani in prebrala naslov. Knjiga za prave čaravnice. Zahahljala se je ob misli na očeta, ki ji je podaril knjigo s takim naslovom, in radovedno pogladila liste. Kazalo je, da je nekdo na začetek vstavil še nekaj dodatnih listov, saj se je rob prvega lista ob vezavi nekoliko izbočil. Obrnila je list, da bi se potopila v zgodbo, ki je z naslovom obljubljala, da bo zabavna.

To ni zgodba, je bilo na roko napisano na naslednji strani.

Marisa se je namuznila. Morda je oče prav zanjo napisal knjigo, in ker jo dobro pozna, je seveda vedel, kaj si bo mislila, ko bo prebrala naslov, in kaj si bo mislila, ko bo brala dalje. To bi bilo čisto v skladu z njegovim smislom za humor. Za osmi rojstni dan ji je podaril zgodbo, ampak preden je lahko prebrala novo poglavje, je morala rešiti uganke, in rešitev uganke je predstavljala geslo, ki je odklenilo novo poglavje. Očetu se je zdelo neznansko smešno, ko je bila ravno sredi najbolj napetega dela in več dni ni rešila uganke. Še danes ve, da je bila rešitev dalmatinski bolhač.

Te knjige ni napisal tvoj oče, je pisalo na naslednji strani.

Marisa se je iz užitka naglas zasmejala in pomislila, kaj neki bo sledilo zdaj.

To je edini pravi učbenik čaranja, ki sem ga našla, Marisa. Izrekla sem mali urok, da se pričara na tvojo pisalno mizo prav na dan, ko dopolniš osemnajst let. Ko boš vsebino predelala, jo, prosim, vrni v knjižnico (če knjigo obrneš, boš opazila, da ima zadaj nalepko s signaturo, kjer je tudi ime knjižnice).

Marisa je res obrnila knjigo in s prsti pobožala nalepko. Začutila je drobno stopničko, kjer se je nalepka končala in so prsti prešli na platnico. Nato je spet odprla liste in brala naprej.

Edina svoje vrste je in ne bi bilo prav, da ostane izgubljena za svet.

Tvoj oče tega ne ve, ampak ti, moja ljuba, ljuba Marisa, si čarovnica. Komaj sem čakala dan, ko bova lahko skupaj šli skozi uroke, ampak tvoja čarovna moč se do danes, ko sedim tule za mizo in ti to pišem, ti pa medtem na tleh rišeš mavrične oblake, še ni prikazala, meni pa so dnevi šteti ...

Čeprav me ne bo ob tebi, z vsem srcem verjamem, da se boš takrat, ko boš že toliko večja, z njeno pomočjo lahko naučila spoznati svojo čarobno moč. Ko vidim tvojo odločnost, tvojo željo usvojiti nove stvari ... vem, da ti bo uspelo. Neskončno rada te imam.

Mariso je spreletel srh. V čarovnije že dolgo ni verjela, čeprav si je kdaj želela, da bi znala čarati. Ni bila povsem prepričana, da ni tudi teh besed kot šalo napisal njen oče. A čeprav je bil odličen šahist in bi zlahka do sem predvidel njene misli, se nikoli ne bi pretvarjal, da je njena pokojna mama. Pogladiła je z roko napisane liste in jih tolikokrat ponovno prebrala, dokler ni vseh besed znala na pamet.

Nato je obrnila stran. In tam je pisalo:

Prvi urok za čarovnico vajenko

Ta urok bo čarovnici vajenki pokazal, katero čarovno moč nosi v sebi. Priporoča se, da ga čarovnica vajenka ne dela v zaprtem prostoru in brez spremstva izkušenega čarovnika ali čarovnice, v primeru da bi šlo kaj narobe in bi bilo treba urok na hitro obrniti nazaj. Če čarovnica vajenka ne pozna nobene izkušene čarovnice ali čarovnika, naj prvi urok izvede po lastni presoji.

Mariso je opozorilo zresnilo. Čarovnija, se ji je zdelo, je resna reč. Vsekakor ima urok poleg zelenega lahko tudi kak neželen, takorekoč stranski učinek. Brala je naprej:

Čarovnica, ki mora še odkriti, katero čarobno moč nosi v sebi, potrebuje le čarobno palico in sposobnost natančnega branja.

Ob odstavku je bil samolepilni listek, na katerem je bilo z roko napisano: Marisa, potrebuješ le eno dovolj dolgo in prožno vejo. Nobena palica ni čarobna sama od sebe, je le pripomoček, skozi katerega se čarovnija lahko zgoščeno steče iz čarovnika. Ko boš že znala čarati, boš lahko čarala tudi brez nje.

Marisa se je ozrla okrog sebe. V sobi pač niso rasle veje. Zazrla se je skozi okno in se

nasmehnila ob pogledu na zelene krošnje, zaprla knjigo in jo pospravila v nahrbtnik. Nahrbtnik si je poveznila na rame in se odpravila ven. Ob poti je rasel drevored. Mor-da je bila to le njena razgreta domišljija, ki ji je knjiga dala krila, ampak Marisi se je zdelo, kot da iz meglenega prepleta vej in vejic jasno izstopa ena. Jo je majal veter ali ji je res žugala, naj pride k njej? Marisa jo je zgrabila in povlekla. Celotna krošnja se je zamajala, veja pa je ostala trdno pritrjena na drevo.

Marisa je iz nahrbtnika potegnila mali švicarski nož. Ko je končala, sta jo boleli roka in dlan, na obrazu pa ji je igral nasmeh. Stekla je nazaj domov in šla naravnost v svojo sobo. Očeta še vedno ni bilo doma.

Čarovnica vajenka naj palico drži v roki, s katero piše. Nato naj glasno prebere spodnje besede in hkrati s palico kroži pred sabo v obliki ležeče osmice.

Marisa je palico ubogljivo prestavila v desnico in naredila nekaj poskusnih osmic, preden je začela brati. Dlje je brala, bolj se ji je glas tresel. Na srečo je bil prvi urok čisto kratek.

Moja topla kri
in zmajevske oči,
dajte, razkrijte,
kaj v meni brsti.

Počilo je in se pokadilo, zadišalo je po nafti in Marisi se je zdelo, da okoli nje poplesuje deset parov oči, ki pripadajo nekakšnim krilatim bitjem z dolgimi gobci. Zmaji, jo je prešinilo. Halucinacija, je reklo nekaj v čelu. Ne, je ugovarjalo zatilje. Poglej v ogledalo.

Marisa se je pogledala v ogledalo. Točneje, pogledala je v ogledalo. Iz ogledala so vanjo izmenjaje strmeli učiteljica v zrelih letih, fant s kapo s šiltom, upokojeni profesor, prodajalka sladolediv ... paleta neznanih obrazov, raznolikih nosov, ušes, pričesk, velikosti, družila jih je le kapljica krvi, ki jim je trkljala iz nosa. Potem se ji je zvrtelo.

Ko je dve uri kasneje prišla iz svoje sobe, je lastni oče ne bi prepoznal. Kaj prepoznal, ustrašil bi se je! Kot srednješolska učiteljica z nekoliko masnimi lasmi in velikimi očali je stopila iz sobe in meni nič tebi nič odšla skozi vhodna vrata.

Drugi urok za čarovnice vajenke je že zahteval nekaj sestavin, ki jih ni mogla kar

utrgati z drevesa, sploh ker ni živela z drugimi čarovnicami, ki bi kakšno stvar tudi gojile, da ne bi bilo treba za čisto vsak urok na Skrivno tržnico za mage, coprnike in vrage ali celo na Skrivnejšo tržnico za maginje, coprnice in čarovnice, čarodejke, klekarice in vragulje, zlodejke, vešče in štrige, pa tudi za zakletulje, če obljubijo, da ne bojo preklinjale.

Marisa je prvič slišala, da je tak prostor sploh obstajal. Kar dolgo je iskala vhod. Na Skrivnejšo tržnico za maginje, coprnice in čarovnice, čarodejke, klekarice in vragulje, zlodejke, vešče in štrige, pa tudi za zakletulje, če obljubijo, da ne bojo preklinjale je tako prišla nekaj minut do sedme zvečer, ko so tržnico počasi zapirali. Obotavlja je stopala med štanti in nekaj iskala.

Glas ji je trepetal, ko je zaprosila čarovnico na drugi strani stojnice za zmajeve trepalnice. A ker je bila na zunaj srednješolska učiteljica z velikimi očali in nekoliko mastnimi lasmi, nihče v trepetu ni zaznal drugega kot živčnost učiteljice, ki se mora vsak dan ukvarjati z jezikavimi najstniki, čeprav bi veliko rajši sedela v pariškem lokalu, jedla croissante in pisala pesmi.

Maja Žorga Dulmin

ČAS OSAME

»Tako je vse prazno, tako sama sem in dolgčas mi je!« je tarnala priletna gospa v veliki jedilnici doma starejših sredi mesta, obkrožena z lepo oblečenimi mestnimi »domkami«.

»Rabiš škarje, da ga prerežeš na dva dela? Potem bosta dva kratka in ne bo ti več dolgčas,« jo je prijazno, toda z nasmeškom na obrazu vprašala dokaj starinsko oblečena ženska. Imela je belo kito, ovito okoli glave. V Dom je prišla pred kratkim. Mestne gospe je niso sprejele medse, saj je kvarila njihov ugled. Bila je v preprostih, že precej izdelanih in zbledelih oblačilih, širokega in nemodernega kroja.

»Kaj pa ti veš o osamljenosti in dolgčasu?« ji je užaljeno vrnila urejena in zelo modno oblečena gospa.

»O osami?« je bila ta začudena. »Vedno sem bila v neke vrsti osame. Kot otrok sem bila po zdraviliščih. Spomnim se . . .« je govorila bolj sebi kot drugim. Njene misli pa so počasi odplavale nazaj v njeno otroštvo.

. . .

Soba je bila velika. Trideset postelj je bilo razvrščenih v njej. Po dve sta stali skupaj. Med njima je bila nočna omarica. Ta je bila le za razmik postelj in ne z namenom uporabe. Ena postelja je imela vzglavje druga vznožje, da »bolnika nista dihala drug v drugega«. Vsi so bili pljučni bolniki, čeravno otroci in v tisti sobi le prvošolčki, ki se še niso naučili brati ali pisati, ker so prej zapustili šolske klopi. Prehitro so zboleli. Zato so prebivali v zdravilišču, daleč tam na Gorenjskem. Slišati je bilo veliko joka med njimi, domotožja in klicanja staršev.

V kotu med vrati za izhod na hodnik in vrati v umivalnico ter toaleta je stala postelja izobčenke. Nihče ni smel govoriti z deklico, ki je ležala na njej kar dolge tri mesece. Nihče, niti vzgojiteljica se ji ni približala, pa tudi spregovoril ni z njo nihče. Bila je »kužna«, kot se je izrazil zdravnik, ki pa ni imel časa, da jo pregleda. Le v osamo, izobčenost jo je postavil češ, kar bo pa bo.

Ležala je v postelji in opazovala nebo, ki se je kar naprej spreminjalo. Modrino je prekrila bela nežna koprena, ki se je pomikala in risala različne oblike in like po nebu. Dru-

gič so se kot bele ovčice podili majhni oblaki po modri nebesni površini. Združevali so se in razhajali. Kot bi plesali svoj ples. Tudi gore kot Špik, ostalih imen ni vedela, so se videli na drugi strani okenskih stekel, skozi katera je segel njen pogled iz postelje. Poleg gora in neba ji je bil dan tudi pogled na vrh drevesa, to je raslo nekje na robu dovoza. Na njegovem vrhu je bilo včasih živahno in nadvse zanimivo dogajanje. Prav v njegovo krošnjo so preletavale velike ptice. Deklica ni vedela njihovih imen, vendar je opazovala njihovo prhutanje in se čudila živahnemu in lahkotnemu poskakovanju iz veje na vejo. Prav tako glasnemu prepiranju in žvrgolenju različnih ptičjih melodij. Bilo je živo dogajanje pred okni velike prazne sobe. Ostali otroci so bili čez dan na sprehodu ali pa so se igrali na dvorišču, morda pa v veliki podstrešni igralnici.

Pred oči ji je priplaval tudi spomin na nevihto. Bilo je sredi poletnega popoldneva. Nebo se je nenadoma stemnilo, prekrila ga je sivočrna koprena. Vsi otroci so prihiteli v sobo skupaj z vzgojiteljico in se stisnili v kot. Bili so kot klobček. Slišati je bilo hlipanje in rahle krike groze, ko je zunaj nenadoma začelo močno in votlo doneti. Gromi in strele so si začeli podajati roke. Temno obarvano nebo je razsvetlila strela. Kot žareča puščica je zletela čez temno nebo. Na poti je delala serpentinaste ovinke. Takoj za njo pa se je zaslišal grozen hrušč in trušč, kot da se skala z veliko močjo in hitrostjo zaletava v skalo in pri tem skuša podreti vse vrhove gora. Bobnenje je bilo prav oglušujoče in ni čudno, da se je kepica živih teles stiskala in v navalu strahu zavreščala od groze, jokala in tulila. Darendaj zunaj in znotraj je bil prav zastrašujoč.

Gromu in streli se je kmalu pridružil še divji dež. Ne le dež, orkanski nalive. Bil je glasen. Divje je udaril na okna in z vso močjo celo prodrl v notranjost. Nenadoma se je odprlo stranko okno in voda je poškopila in zmočila del sobe.

Mala deklica pa je čisto osamljena mirno ležala na svoji postelji in gledala peklenški ples narave.

...

Predramilo jo je vprašanje, ki ga je postavila mestna gospa in še sama ga je polglasno ponovila.

»Kaj je to osama?« je bilo tiho vprašanje.

Anica Vidmar

Lepota besede 18

Izbor besedil literarnega natečaja 2023

Izdala:

JSKD Območna izpostava Črnomelj in Knjižnica Črnomelj

Izbor besedil: David Bedrač

Oblikovanje: Gorazd Petrovič

Tisk: Print 1A

Naklada: 120

Črnomelj, november 2023

Izid knjižice sta omogočila Javni sklad RS za kulturne dejavnosti in Občina Črnomelj.

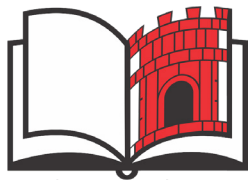
Jskd

Javni sklad RS za kulturne dejavnosti
Območna izpostava Črnomelj

Mirana Jarca 20, 8340 Črnomelj

Telefon: 07/30 61 190

oi.crnatelj@jskd.si, www.jskd.si

KNJIZNICA

Č R N O M E L J

Ulica Otona Župančiča 7

8340 Črnomelj

Telefon: 07/ 30 51 364

knjiznicacrn@crn.sik.si, knjiznica-crnatelj.si

